

DIGITALES ARCHIV

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft
ZBW – Leibniz Information Centre for Economics

Periodical Part

Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå ; 2020

Provided in Cooperation with:

Statistics Norway, Oslo

Reference: Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå ; 2020 (2020).

https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/_attachment/419153?_ts=171a7776d10.

https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/_attachment/423360?_ts=172e5774b20.

This Version is available at:

<http://hdl.handle.net/11159/5255>

Kontakt/Contact

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft/Leibniz Information Centre for Economics
Düsternbrooker Weg 120
24105 Kiel (Germany)
E-Mail: [rights\[at\]zbw.eu](mailto:rights[at]zbw.eu)
<https://www.zbw.eu/econis-archiv/>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Dieses Dokument darf zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen. Sofern für das Dokument eine Open-Content-Lizenz verwendet wurde, so gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

<https://zbw.eu/econis-archiv/termsfuse>

Terms of use:

This document may be saved and copied for your personal and scholarly purposes. You are not to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public. If the document is made available under a Creative Commons Licence you may exercise further usage rights as specified in the licence.

Konjunkturtendensene

med nasjonalregnskap for april 2020

2020 / 2

© Statistisk sentralbyrå, 2020

Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Innhold

1. Konjunkturutviklingen internasjonalt.....	3
1.1. USA	4
1.2. Europa	6
2. Konjunkturutviklingen i Norge	9
2.1. Finanspolitikken demper krisen	13
2.2. Forsiktig renteoppgang fra 2022	15
2.3. Gradvis gjeninnhenting i konsumet	16
2.4. Moderat fall i boligprisene	17
2.5. Fall i petroleumsinvesteringene	18
2.6. Markert fall i næringsinvesteringene	18
2.7. Kraftig brems i utenrikshandelen	19
2.8. Aktivitetsfallet er trolig over	20
2.9. Markant økning i antall arbeidsledige	21
2.10. Fallende reallønn til neste år	21
2.11. Lavere energipriser demper KPI-veksten i år	22
3. Nasjonalregnskap for april 2020	25
3.1. Større usikkerhet enn normalt	25
3.2. Produksjon og bruttonasjonalprodukt	26
3.3. Konsum i husholdningene	28
3.4. Konsum i offentlig forvaltning	28
3.5. Investeringer i realkapital	28
3.6. Eksport og import	28

Bokser

1.1. Utviklingen i oljemarkedet	8
2.1. Konjunkturrelle eller strukturelle sjokk?	12
2.2. Norsk økonomi er sårbar overfor ytterligere forstyrrelser	14
2.3. Effekter på sysselsettingsandelen av endret befolkningssammensetning fram mot 2030	23

Tabeller

1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent	5
2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent	9
2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og importjusterte bidrag fra etterspørselskomponenter. Prosentpoeng, årlig rate	10
2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2019-2023. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår	11
3.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2017 priser. Millioner kroner	29
3.2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2017-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal	30
3.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. 2017=100	31
3.4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal	31
3.5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Måned. Sesongjustert. Faste 2017-priser. Prosentvis volumendring fra foregående periode	32

Spørsmål om konjunkturtrendene i

– Norge: Thomas von Brasch, thomas.vonbrasch@ssb.no, tlf. 93 89 85 24

– utlandet: Roger Hammersland, roger.hammersland@ssb.no, tlf. 47 29 32 89

– Nasjonalregnskap: Pål Sletten, pal.sletten@ssb.no, tlf. 99 29 06 84

Redaksjonen ble avsluttet onsdag 3. juni 2020

Publisert 5. juni 2020

Rettet 8. juni 2020: Tabell side 11 og avsnitt side 22

Rettet 24. juni 2020: Avsnitt side 12 og 22

© Statistisk sentralbyrå

Ved bruk av dette materialet skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

1. Konjunkturutviklingen internasjonalt

Som følge av den verdensomspennende pandemien er våre handelspartnere for tiden inne i en nedgangskonjunktur som savner sidestykke i moderne tid. Etter et stort fall i BNP i første halvår i år legger vi imidlertid til grunn at veksten vil ta seg kraftig opp igjen mot slutten av 2020 og i begynnelsen av 2021. Denne gjeninnhenting antas ikke å bli sterk nok til at BNP hos våre handelspartnere vil komme opp til tidligere nivåer, men ligge klart under det vi før krisen ville ha karakterisert som et normalnivå ved slutten av prognoseperioden, som strekker seg til 2023.

BNP-veksten var gjennomgående svak for de fleste av våre handelspartnere ved utgangen av 2019. Tall for BNP som er rapportert så langt for 1. kvartal i år, viser en utvikling som siden den gang har endret seg dramatisk i negativ retning. For flere av de store økonomiene i euroområdet som Italia, Frankrike og Spania, ble det i 1. kvartal rapportert om fall på nær 20 prosent, målt som årlige vekstrater. Selv om tall fra Tyskland, Polen og Sverige bidro til å dempe fallet noe for euroområdet som helhet, gir et samlet fall på nær 15 prosent en pekepinn på hva vi kan ha i vente når vi etter hvert får tallene for 2. kvartal da pandemien virkelig satt sitt preg på utviklingen. I USA og Japan var BNP-fallet i 1. kvartal dempet som følge av landenes relativt sene inntreden i det globale pandemiforløpet, samt en noe avventende politikkrespons.

Også i enkelte framvoksende økonomier har pandemien gitt seg utslag i kraftige vekstfall. Veksten i Russland holdt seg uventet godt oppe i 1. kvartal i år, mens BNP-fallet i Kina var på over 30 prosent målt som årlig rate. I India, hvor den økonomiske veksten i løpet av det siste halvannet året har blitt nærmest halvert, tyder økonomiske indikatorer på at BNP-vekst-fallet kan bli stort i 1. kvartal. Dette vil ikke minst gjøre seg gjeldende i 2. kvartal da store deler av økonomien ble stengt ned som følge av smitteutviklingen. Etter at aktiviteten i økonomiene begynte å falle, har valutakursene svekket seg og

gjelden i mange sør-amerikanske land blitt vanskelig å betjene. Argentinas nylige mislighold av flere statslån er et eksempel på dette.

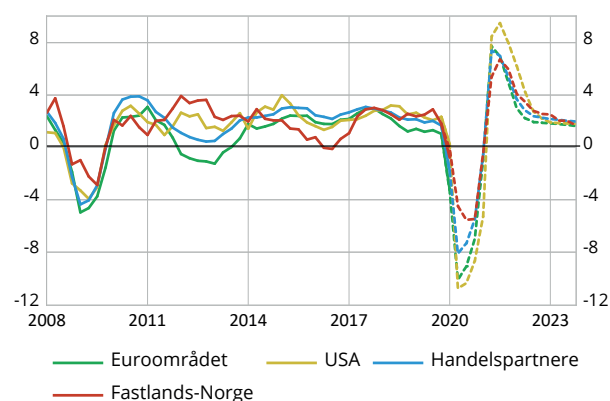
De fleste land har iverksatt omfattende smitteverntiltak. Selv om disse nå gradvis mykes noe opp, preges landene fortsatt av tiltak, forsiktighet og selvregulering, samt brutte verdikjeder og generelt svak internasjonal etterspørsel. Vi ser for oss et betydelig fall i BNP blant våre handelspartnere i 2020. Hvor mye økonomiene krymper vil avhenge av omfanget og varigheten av smitteverntiltakene og styrken i den påfølgende gjeninnhenting. Dette vil igjen avhenge av styrken og effektiviteten i motkonjunkturpolitikken som blir innført. Den interne uenigheten i euroområdet tyder på at vi ikke kan vente en penge- og finanspolitisk respons på linje med den vi har fått i enkelte andre land, som for eksempel USA.

Våre prognoser er forbundet med stor usikkerhet. Prognosebanen som presenteres her må derfor forstås som ett av flere mulige utviklingsforløp. På den ene side kan smittespredningen bli mer omfattende enn det vi har lagt til grunn. Et slikt smitteforløp kan sette i gang en kjedereaksjon som kan lede til en ny finanskris. Verdens totale utestående gjeld er nå over 250 000 milliarder dollar, og det har lenge blitt rapportert om eksesser i deler av det amerikanske og det kinesiske kredittmarkedet. På den andre siden kan det tenkes at man klarer å få kontroll over utviklingen slik at forholdene vil kunne normalisere seg raskere enn vi har lagt til grunn.

Risikobildet er imidlertid langt fra symmetrisk da det finnes flere momenter som taler for nedsiderisiko. Globalt kan pandemiperioden også tenkes å lede til permanente endringer i både de globale verdikjedene, reisevaner og i det internasjonale handelsmønsteret. Handels- og reiseområder som det tasmanske samarbeidet mellom New Zealand og Australia, samt de

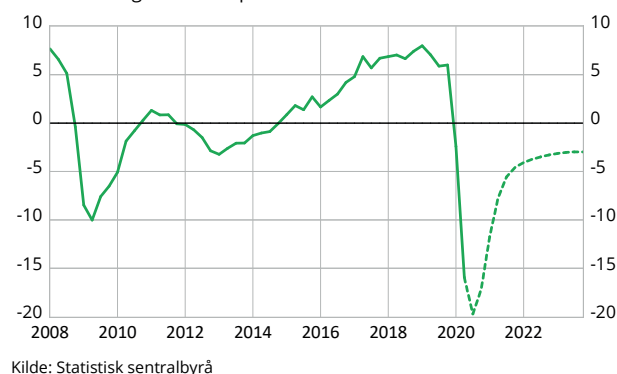
Figur 1.1. BNP-vekst med prognoser. Utvalgte land

Endring fra samme kvartal året før i prosent

Figur 1.2. Internasjonal markedsindikator

Avvik fra beregnet trend i prosent

Figur 1.3. Oljepris. Brent blend

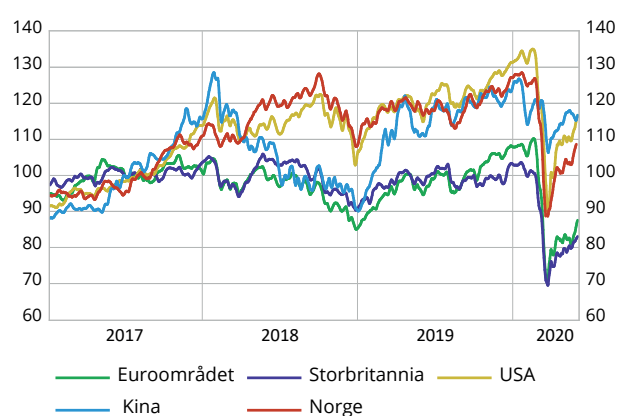
USD per fat

Kilde: Macrobond og Statistisk sentralbyrå

Figur 1.4. Aksjekurser. Utvalgte land

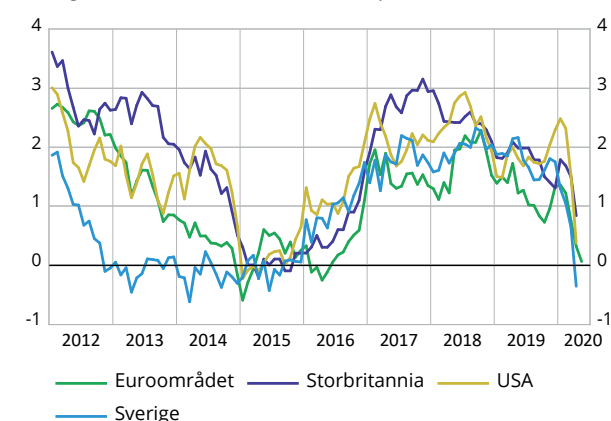
Indeks. 2017 = 100

Kilde: Macrobond

Figur 1.5. Inflasjon. Utvalgte land

Endring i KPI fra samme måned året før i prosent

Kilde: Macrobond

som nylig er foreslått i deler av Europa, vil også kunne medføre økonomiske konsekvenser. Det er i tillegg stor usikkerhet i forbindelse med forhandlingene mellom de fire landene i UK og de 27 gjenværende landene i EU når overgangsperioden for dagens ordning utløper 31. desember i år. Dette har medført at en Brexit uten avtale igjen er på dagsordenen. Trusselen fra Trump om å hevne seg på Kina, i kombinasjon med ny uro i Hongkong, kan også føre til en ytterligere eskalering av konflikten.

Samlet sett ligger det an til et betydelig fall i økonomiene til våre handelspartnere i første halvdel av 2020, men at veksten så tar seg gradvis opp igjen mot slutten av året og i begynnelsen av 2021. Gjeninnhenting blir godt understøttet av ekspansiv finans- og pengepolitikk, samt positive effekter av en lavere oljepris (se boks 1.1). Som i vår forrige konjunkturrapport ser vi imidlertid ikke for oss at gjeninnhenting vil være sterkere enn at våre handelspartnere fortsatt vil befinne seg i en lavkonjunktur ved slutten av prognoseperioden.

1.1. USA

Amerikansk økonomi er i stor grad påvirket av at pandemien har medført en relativt større total andel smittede og døde enn i resten av verden. Det er stor usikkerhet om hva som vil skje når USA nå delvis åpner opp samfunnet igjen før helsesituasjonen er avklart.

I 1. kvartal falt BNP med 5 prosent som årlig rate. Før nedgangen for alvor tok til i slutten av 1. kvartal var imidlertid veksten i realøkonomien sterkt avhengig av utviklingen i husholdningenes konsum. Detaljhandelen falt i februar i år, stupte i de to påfølgende månedene, og dette medførte en nedgang i privat konsum i 1. kvartal på 6,8 prosent. Konsumet av varige goder falt blant annet som følge av at antall nybilregistreringer gikk ned med om lag 50 prosent.

Arbeidsledighetsraten var 14,7 prosent i april. Dette var en oppgang siden januar på noe i overkant av 10 prosentpoeng. I løpet av de siste 9 ukene har det blitt rapportert om mer enn 40 millioner nye søknader om ledighetstrygd. Mye tyder derfor på at situasjonen i arbeidsmarkedet vil kunne bli betydelig verre før situasjonen forbedrer seg.

Den økonomiske nedgangen ligger an til å bli enda sterkere i 2. kvartal. Dette reflekteres også av prognosene til de ulike regionale sentralbankene i USA. Fallet i 2. kvartal anslås å ligge mellom 30 og 50 prosent, regnet som årlig rate. Mange stemningsindekser, som for eksempel Michigan-universitetets indeks for konsumenttillit og Markits sammensatte innkjøpsjefsindeks, har falt kraftig i mars og april, selv om noen av dem hentet seg inn i mai. Oppgangen i mai kan sees i sammenheng med de penge- og finanspolitiske tiltakspakkene som har involvert alt fra introduksjon av midlertidig borgerlønn til offentlig kontroll over store deler av finansmarkedet.

Tabell 1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent

	BNP-vekst											Prognoser			
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Euroområdet															
SSB	-3,7	2,1	1,9	-0,9	-0,2	1,7	2,4	1,9	2,7	1,9	1,2	-7,4	4,6	2,3	1,7
IMF												-7,5	4,7	--	--
USA															
SSB	-2,5	2,6	1,6	2,2	1,8	2,5	2,9	1,6	2,4	2,9	2,3	-7,4	4,9	3,8	1,8
IMF												-5,9	4,7	--	--
Sverige															
SSB	-4,2	5,7	3,3	-0,3	1,1	2,8	4,2	1,9	2,8	2,1	1,2	-4,4	3,9	2,8	2,1
IMF												-6,8	5,2	--	--
Storbritannia															
SSB	-4,2	1,9	1,5	1,5	2,1	2,6	2,4	1,9	1,9	1,3	1,4	-7,0	4,6	2,8	1,8
IMF												-6,5	4	--	--
Kina															
SSB	9,1	10,7	9,6	7,8	7,9	7,4	7,2	6,8	6,9	6,6	6,2	-2,8	9,8	5,8	5,1
IMF												1,2	9,2	--	--
Handelspartnere ¹															
SSB	-2,9	3,5	2,5	0,7	1,3	2,4	3,0	2,4	2,9	2,5	1,9	-5,7	4,7	2,8	2,1
IMF												--	--	--	--
Prisvekst															
Euroområdet															
SSB	0,3	1,6	2,7	2,5	1,4	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	0,9	1,5	1,8
IMF												0,2	1,0	--	--

¹ Euroområdet, Sverige, USA, Storbritannia, Danmark, Kina, Sør-Korea, Polen, Russland og Japan.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

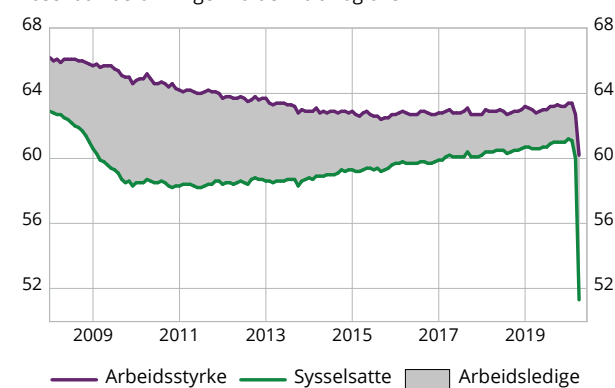
Hoveddelen av de økonomiske tiltakene vil i første omgang dekkes av den såkalte koronavirusloven for bistand, avlastning og økonomisk sikkerhet (CARES), som alene kan føre til en fire-dobling av det amerikanske budsjettunderskuddet i løpet av 2021. I tillegg til koronavirusloven har den demokratisk-kontrollerte kongressen nylig vedtatt en finanspolitisk pakke verdt 3 000 milliarder dollar, men det er uklart om den vil komme igjennom det republikansk-kontrollerte senatet i sin nåværende form. Det kan komme ytterligere støttetiltak, da mange statlige og lokale myndigheter trolig ikke vil være i stand til å håndtere krisen uten utstedelse av ny gjeld og lånegarantier, eller direkte overføringer fra den føderale regjeringen.

Den amerikanske sentralbanken (Fed) senket renta i takt med utbredelsen av pandemien. Pengemarkedsrenta er nå 0,4 prosent, noe som er rundt 1,5 prosentpoeng lavere enn ved inngangen til året. I tillegg har Fed stimulert finansmarkedene ved å kjøpe verdipapirer og statsgjeld. Den kraftige pengepolitiske stimulansen har bidratt til at S&P-indeksen ved inngangen til juni hadde hentet inn nær 70 prosent av fallet som startet den 19. februar i år.

Det er stor usikkerhet rundt den finansielle stabiliteten som følge av høy samlet bedriftsgjeld. Bedriftsgjelda utenom de finansielle foretakene har som følge av

Figur 1.6. USA. Arbeidsmarkedet

Prosent av befolkningen i alder 16 år og over

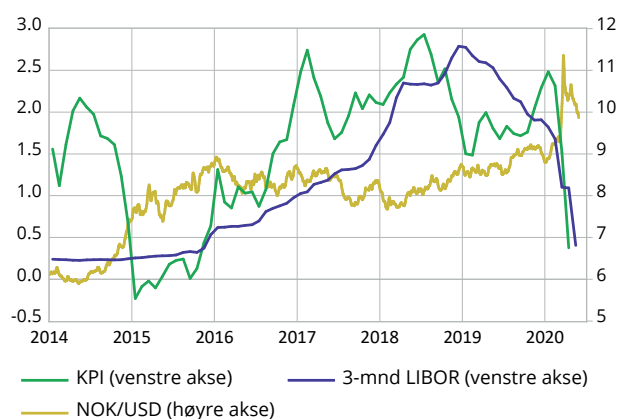

Kilde: Macrobond

dette utgjort en stigende andel av markedet for den samlede private gjelda i USA. Med unntak av store teknologiselskaper har overskuddene i bedriftene vært sterkt nedadgående. Spesielt gjelder dette for mindre bedrifter med høy risiko og lav kredittrating. Bedrifter forbundet med moderat risiko til en utestående obligasjonslånsportefølje på om lag 320 milliarder dollar, eller om lag 10 prosent av den samlede utestående gjelden i det gjeldende risikosegmentet, betaler i dag renter som er høyere enn det mange bedrifter gjør i den mest risikoutsatte delen av markedet. Om denne gjelda skulle bli ytterligere nedgradert ville

Figur 1.7. USA: Inflasjon, rente og valutakurs

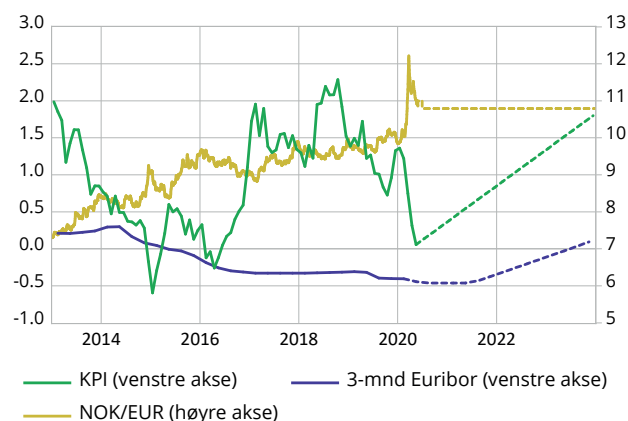
Venstre akse: prosent. Høyre akse: kroner

Kilde: Macrobond

Figur 1.8. Euroområdet. Inflasjon, rente og valutakurs

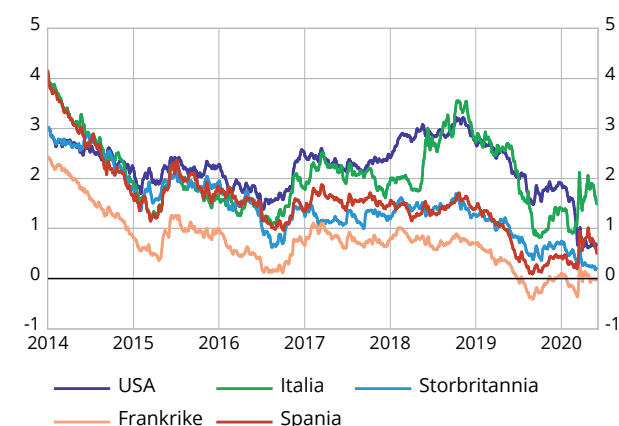
Venstre akse: prosent. Høyre akse: kroner

Kilde: Macrobond

Figur 1.9. 10-årige statsobligasjonsrenter

Prosent

Kilde: Macrobond

det kunne øke størrelsen på den spekulative delen av bedriftsmarkedet med hele 25 prosent, og det før en tar i betraktning en eventuell utstedelse av ny bedriftsgjeld. Dette kan ha store konsekvenser i et marked der gjeldsrentene nesten har doblet seg siden januar i år og mange fond – spesielt pensjonsfond – ikke gis anledning til å investere i denne delen av bedriftsmarkedet.

Før pandemien var det forholdet mellom USA og Kina som dominerte den internasjonale dagsordenen. Det som tidligere framsto som en ren handelskonflikt ser nå ut til å utvikle seg til en konflikt langs flere dimensjoner. Blant annet har Trump truet Kina med søksmål over den tidlige håndteringen av virusutbruddet. Han har nylig også nektet et statlig fond som har kinesiske aksjer i sin portefølje å fortsette med sin investeringsvirksomhet.

Samlet har vi lagt til grunn at veksten i USA vil falle kraftig i første halvdel i år for så å hente seg noe inn igjen mot utgangen av året. I tråd med et slikt forløp legger våre prognoser til grunn et BNP-fall på om lag 7,5 prosent i 2020. Økonomien er deretter antatt å hente seg inn igjen, men ikke mer enn at aktiviteten fortsatt vil ligge under det som ville ha vært naturlig å kalle et trendforløp før koronaviruset for alvor begynte å prege utviklingen i 1. kvartal i år.

1.2. Europa

I euroområdet begynner landene gradvis å åpne opp igjen etter en periode med omfattende smitteverntiltak. Likevel ligger det an til et historisk fall i aktivitetsnivået i både 1. og 2. kvartal i år. BNP-veksten i euroområdet var i 1. kvartal 2020 på -14,2 prosent, regnet som årlig rate. Nedgangen var kraftigst i Frankrike, Italia og Spania, som er hardest rammet av pandemien og som har innført de mest omfattende smitteverntiltakene. De øvrige landene i euroområdet opplevde samlet sett en nedgang på om lag 8 prosent i 1. kvartal, målt som årlig rate, mens tall fra land som Polen og Sverige bidro til å dempe fallet noe for euroområdet som helhet. Til tross for at fallet i aktivitet er noe dempet i mai, er det liten grunn til å tro at tallene vil bli bedre i 2. kvartal.

Det er vanskelig å anslå hvor mye aktivitetsnivået vil falle totalt sett i 2020, og hvor rask gjeninnhenting vil være. Prognoseanslagene fra andre internasjonale organisasjoner og prognoseinstitutter varierer mye. Dette illustrerer hvor usikre anslagene er. I våre anslag antar vi et fall i BNP-veksten i euroområdet på om lag 7,4 prosent i 2020, og en svak gjeninnhenting i 2021 på 4,6 prosent. Siden smitteverntiltakene i stor grad har rammet tjenestesektoren og reiselivsnæringen er vekstutsiktene til land som Frankrike, Italia og Spania spesielt svake. Særlig gjelder dette i Frankrike, som i kombinasjon med å være et turistland kjennetegnes ved å ha en relativt stor tjenestesektor sammenliknet med andre europeiske land. Også Italia forventes å ha større problemer med å få økonomien i gang igjen.

Både Frankrike og Italia hadde dessuten lav vekst allerede før pandemien slo til, med negative vekstrater i 4. kvartal 2019. Økonomien i Tyskland har blitt mindre rammet og forventes å klare gjeninnhentingene noe raskere enn andre økonomier i euroområdet. På den annen side vurderes sannsynligheten for en smittebølge nummer to som noe større i Tyskland enn i land som innførte strengere smitteverntiltak i første omgang. I Storbritannia er vekstutsiktene ikke bare påvirket av at de er relativt hardt rammet av pandemien, men også av usikkerheten knyttet til Brexit-avtalen. Som følge av situasjonen ellers i Europa har EU signalisert at de er åpne for å forlenge overgangsperioden ut 2022, men Storbritannia ønsker selv å forhandle ferdig innen juli, til tross for stor uenighet om noen av avtalens sentrale punkter. Det øker dermed risikoen for en hard Brexit og at Storbritannias handel med EU fra nyttår av vil reguleres i henhold til WTO-reglementet.

I alle de europeiske landene har myndighetene forsøkt å avhjelpe situasjonen med finanspolitiske tiltakspakker. Imidlertid har EU-landene problemer med å enes om en felles avtale om støtte til land og næringer som er rammet av viruset. Tyskland og Frankrike ønsker å etablere et støttefond på 500 milliarder euro, mens Østerrike, Nederland, Danmark og Sverige heller vil ha midlertidige lånegaranti-ordninger. Spania og Italia ønsker et enda større støttefond. I tillegg er den europeiske sentralbanken i ferd med å foreta støttekjøp av statsobligasjoner for 750 milliarder euro i 2020, med mulighet for ytterligere utvidelser i juni. Styringsrentene hos våre handelspartnere forventes å bli liggende på svært lave nivåer i lang tid framover. Inflasjonsutsiktene i euroområdet er kraftig nedjusterte, til henholdsvis 0,3 og 0,9 prosent i 2020 og 2021, blant annet som følge av lave energipriser. Det er stor usikkerhet rundt inflasjonsanslagene og det er store utfordringer med å måle inflasjon i markeder som er mer eller mindre nedstengt. Det er dessuten reell risiko for deflasjon i land som Italia, Spania og Sveits. Deflasjon innebærer høyere realrenter, større offentlig og privat gjeldsbyrde, lavere etterspørsel, lavere vekst og ytterligere deflasjonspress.

Anslagene for de økonomiske utsiktene er svært usikre. De baserer seg på en antakelse om gradvis åpning av nedstengte aktiviteter, og en langsom gjeninnhenting av store deler av økonomien i løpet av høsten 2020 og videre gjennom 2021. Imidlertid antar vi at det vil ta tid å få aktivitetsnivået opp igjen og at det i lang tid vil være en markert nedgang i konsum og investeringer hos våre europeiske handelspartnere.

2. Konjunkturutviklingen i Norge

Utsiktene for norsk økonomi har på kort tid endret seg fullstendig. Utbruddet av koronaviruset og de påfølgende smitteverntiltakene har medført et enormt tilbakeslag i norsk økonomi fra midten av mars. Månedlige nasjonalregnskapstall viste en nedgang i BNP Fastlands-Norge på 6,9 prosent fra februar til mars, og det meste av nedgangen skyldtes et brått fall i aktiviteten i annen halvdel av mars. Månedlig nasjonalregnskap er nærmere omtalt i kapittel 3. Gjennom april og mai er det tegn til at fallet i økonomisk aktivitet

har stoppet opp, smitten er redusert og myndighetene har lettet på smitteverntiltakene. Ytterligere lettelse er gjennomført fra 1. juni og det er signalisert at flere vil følge gjennom sommeren. Ifølge nasjonalregnskapet falt BNP Fastlands-Norge med 4,7 prosent fra mars til april, og var dermed 11,3 prosent lavere enn i februar. Ved utgangen av mai var det 65 600 færre registrert arbeidsledige hos NAV sammenliknet med slutten av april, når man tar med delvis ledige og personer på tiltak.

Tabell 2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2018*	2019*	Sesongjustert			
			19:2	19:3	19:4	20:1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mm.	1,9	1,5	0,2	0,4	-0,4	-3,6
Konsum i offentlig forvaltning	1,4	1,7	0,8	0,7	0,7	0,9
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	2,8	6,1	3,1	2,8	-0,1	-5,1
Utvinning og rørtransport	1,9	12,8	7,9	1,6	4,2	-3,4
Fastlands-Norge	3,0	4,3	1,8	3,1	-1,4	-5,2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,0	2,2	0,7	1,1	-0,3	-2,8
Eksport	-0,2	1,5	-1,0	-1,5	5,7	-2,4
Tradisjonelle varer	2,0	4,9	-2,1	-0,2	1,5	-3,0
Råolje og naturgass	-4,8	-4,3	-3,2	-4,2	16,8	-4,4
Import	1,9	5,2	1,3	0,1	-0,6	-4,9
Tradisjonelle varer	3,2	5,7	-0,7	-1,3	-1,6	-1,7
Bruttonasjonalprodukt	1,3	1,2	0,2	0,0	1,5	-1,5
Fastlands-Norge	2,2	2,3	0,6	0,6	0,1	-2,1
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	1,8	1,8	0,5	0,4	0,1	-2,3
Sysselsatte personer	1,6	1,6	0,4	0,2	0,1	0,0
Arbeidsstyrke ²	1,4	1,0	-0,4	1,5	-0,1	0,1
Arbeidsledighetsrate, nivå ²	3,8	3,7	3,4	3,7	3,9	3,5
Priser og lønninger						
Årslønn	2,8	3,5
Konsumprisindeksen (KPI) ³	2,7	2,2	0,3	0,3	0,4	0,2
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ³	1,6	2,2	0,5	0,5	0,4	0,9
Eksportpriser tradisjonelle varer	5,9	0,3	1,5	-1,0	2,1	0,8
Importpriser tradisjonelle varer	4,5	2,5	1,2	0,7	1,0	0,6
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner ⁴	252	140	26	30	19	66
MEMO (ujusterte nivåtall)						
Norges Banks styringsrente (nivå)	0,6	1,1	1,0	1,3	1,5	1,3
Utlånsrente, rammelån med pant i bolig ⁵	0,7	0,8	2,9	3,1	3,3	3,3
Råoljepris i kroner ⁶	583	564	591	549	568	484
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	104,6	107,6	106,0	107,3	110,4	114,1
NOK per euro	9,60	9,85	9,72	9,85	10,09	10,47

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Ifølge AKU.

³ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁴ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.

⁵ Gjennomsnitt for perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

I våre prognoser legger vi til grunn at smitten fortsatt holdes nede og at de fleste smitteverntiltakene er avsluttet over sommeren, men at noen tiltak videreføres lenger. Selv med dette bildet vil ettervirkningene av smitteverntiltakene, den lave oljeprisen og nedgangen i internasjonal økonomi trolig medføre at norsk økonomi forblir i en lavkonjunktur i flere år. Usikkerheten rundt den videre utviklingen er imidlertid stor og en ny smittebølge vil kunne legge en ytterligere demper på den økonomiske aktiviteten.

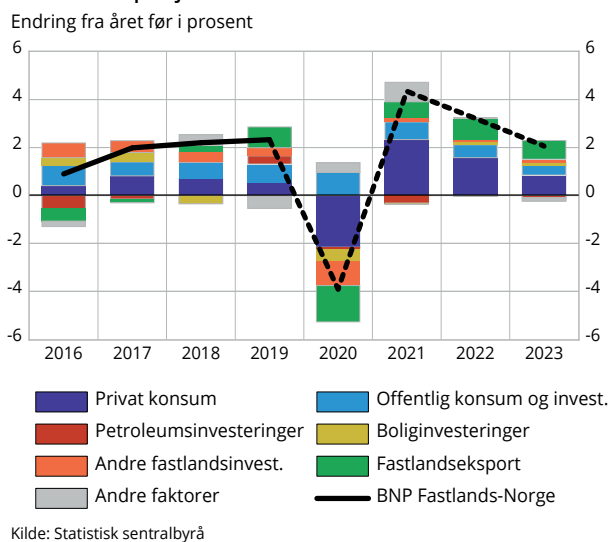
Vi venter en gradvis gjeninnhenting av husholdningenes konsum. Smitteverntiltakene i mars førte til et umiddelbart og kraftig fall i husholdningenes vare- og tjenestekonsum. Det månedlige nasjonalregnskapet viser at fallet i varekonsumet i mars ble delvis gjeninnhentet i april med en positiv vekst på 2,5 prosent. Data for korttransaksjoner viser tegn til at også tjenestekonsumet tok seg opp fra midten av april og gjennom mai. Etter hvert som smitteverntiltakene lettes ventes det at utviklingen i konsumet vil bedre seg ytterligere som følge av at en del av den økte sparingen siden mars trolig blir konsumert i månedene framover. Mot slutten av 2021 legger vi til grunn at samlet konsum er tilbake på nivået før koronakrisen traff norsk økonomi. Med utsikter til økte disponible realinntekter og synkende ledighet vil konsumet vokse med henholdsvis drøye 4 og 2 prosent som årsgjennomsnitt de siste to årene av prognoseperioden.

Det ligger an til at boligprisene tar seg opp fram mot 2023. Boligprisene falt med 1,6 prosent fra februar til april i år. Selv om realrentene nå er svært lave, vil utsikter til lavere realinntektsvekst, sammen med noe lavere befolkningsvekst og fortsatt stor usikkerhet om den økonomiske utviklingen, trolig føre til et moderat fall i boligprisene gjennom deler av 2020. Ettersom forklaringsfaktorene til boligprisutviklingen trekker i litt ulike retninger, ser vi for oss en forsiktig oppgang i boligprisene i 2021. I 2022 og 2023 vil aktivitetsutviklingen i norsk økonomi normaliseres samtidig som renta fremdeles ventes å være på et lavt nivå. Dette bidrar til en vekst i boligprisene på rundt 3 prosent i disse årene.

Næringsinvesteringene ventes å falle markert i 2020. Utviklingen i investeringene er svært følsomme for redusert etterspørsel. I tillegg til lavere etterspørsel bidrar usikkerheten rundt den økonomiske utviklingen framover i seg selv til å dempe virksomhetenes investeringslyst. Vi anslår at næringsinvesteringene vil falle med så mye som 16-17 prosent i år. For årene 2021 til 2023 viser beregningene en svak, men positiv vekst i næringsinvesteringene. Med denne utviklingen vil investeringsnivået være om lag 10 prosent lavere i 2023 sammenliknet med 2019.

Fra tidlig i mars ble petroleumsinvesteringene på norsk sokkel påvirket av pandemien direkte ved norske smitteverntiltak og indirekte gjennom et kraftig fall i oljeprisen. Det bratte fallet i oljeprisen førte til at de

Figur 2.1. Bidrag til vekst i BNP Fastlands-Norge, importjusterte

Etterspørselsbidragene er regnet ut ved å finne endringen i hver variabel, trekke ut den direkte og indirekte importandelen, og deretter dele på nivået til BNP Fastlands-Norge i perioden før. (Importandelene som brukes er dokumentert i Konjunkturtendensene 2019/1 boks 2.4). Alle tall er sesongjusterte og i faste priser.

Fastlandseksport er definert som samlet eksport minus eksport av råolje, naturgass og frakttjenester i utenriks sjøfart.

Andre faktorer inkluderer lagerendring og statistiske avvik.

Tabell 2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og importjusterte bidrag fra etterspørselskomponenter.¹ Prosentpoeng, årlig rate

	KNR-tall				Prognose			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BNP Fastlands-Norge	0,9	2,0	2,2	2,3	-3,9	4,3	3,2	2,1
hvorav bidrag fra:								
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,4	0,8	0,7	0,5	-2,2	2,3	1,6	0,9
Konsum og investeringer i offentlig forvaltning	0,8	0,6	0,7	0,8	1,0	0,7	0,5	0,4
Petroleumsinvesteringer	-0,6	-0,2	0,1	0,3	-0,1	-0,3	-0,0	-0,1
Boliginvesteringer	0,3	0,4	-0,3	-0,0	-0,5	-0,1	0,1	0,1
Andre fastlandsinvesteringer	0,6	0,5	0,4	0,3	-1,0	0,2	0,1	0,1
Fastlandseksport ¹	-0,5	-0,1	0,3	0,9	-1,5	0,7	0,9	0,8
Andre faktorer ¹	-0,2	0,0	0,5	-0,5	0,4	0,8	0,0	-0,1

¹ Se forklaring under figur 2.1.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2019-2023. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regn- skap 2019*	Prognoser										
		2020			2021			2022			2023	
		SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB
Realøkonomi												
Konsum i husholdninger mm.	1,5	-6,0	-7,7	-8,5	6,6	4,9	..	4,4	4,4	..	2,3	2,9
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	3,3	3,0	3,2	2,0	4,6	..	1,9	1,3	..	1,7	1,1
Bruttoinvestering i fast realkapital	6,1	-7,6	..	2,7	-0,1	1,1	0,5	..
Utvinning og rørtransport	12,8	-3,5	-9,0	-3,5	-10,5	-14,0	-10,4	-1,5	-3,5	..	-4,0	-2,0
Næringer	5,6	-16,3	-15,8	3,4	3,3	-5,8	2,7	1,7	5,6	..	2,5	4,9
Bolig	-0,9	-9,7	-10,2	2,2	-1,4	-2,3	0,8	3,0	4,1	..	2,6	4,3
Offentlig forvaltning	7,5	2,7	..	0,3	4,2	0,8	-0,8	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,2	-4,2	-5,2	2,2	4,3	3,4	2,2	3,1	3,3	..	2,0	2,5
Eksport	1,5	-4,7	..	7,3	3,8	..	3,5	5,7	3,5	..
Tradisjonelle varer ²	4,9	-5,8	-10,6	5,0	2,1	6,5	5,1	4,5	8,5	..	4,9	6,5
Råolje og naturgass	-4,3	2,8	..	14,0	6,9	..	4,6	6,6	2,2	..
Import	5,2	-10,7	-10,9	1,8	2,8	2,3	1,3	3,6	5,3	..	2,6	4,1
Bruttonasjonalprodukt	1,2	-2,9	2,4	-2,0	4,3	2,0	..	3,6	1,6	..	2,0	..
Fastlands-Norge	2,3	-3,9	-5,2	-4,0	4,3	3,0	..	3,2	3,3	..	2,1	2,2
Arbeidsmarked												
Sysselsatte personer	1,6	-1,5	-3,1	-1,0	0,8	0,0	..	1,4	2,4	..	1,0	1,3
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,7	5,1	3,5	5,1	4,5	3,5	..	4,3	3,6	..	4,1	..
Priser og lønninger												
Årslønn	3,5	2,2	1,8	1,5	2,0	1,3	..	3,5	1,7	..	3,4	2,3
Konsumprisindeksen (KPI)	2,2	1,2	1,2	1,0	3,2	3,4	..	1,9	2,5	..	2,1	1,9
KPI-JAE ³	2,2	2,6	2,5	2,2	2,2	2,8	2,0	1,9	2,1	..	2,1	1,7
Boligpris ⁴	2,5	-1,0	3,0	..	1,0	3,3	..	3,6	3,4	..	2,9	..
Utenriksøkonomi												
Driftsbalansen, mrd. kroner ⁵	140	142	..	86	166	229	272	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	3,9	4,2	..	2,6	4,6	5,9	6,7	..
MEMO:												
Pengemarkedsrente (nivå) ⁸	1,6	0,7	..	0,9	0,3	0,5	0,9	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁶	564	375	..	331	436	464	490	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁷	2,9	7,8	11,3	10,1	-0,2	1,4	..	0,0	-0,2	..	0,0	-0,1

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Norges Bank gir anslag for tradisjonelle varer og tjenester fra Fastlands-Norge. Finansdepartementet gir anslag for varer utenom olje og gass.

³ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).

⁴ Norges Bank gir anslag på boligprisindeksen publisert av Eiendom Norge.

⁵ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.

⁷ Positivt tall innebærer svekket krone. Finansdepartementet gir anslag på konkurranseprisindeksen.

⁸ SSBs tall for Pengemarkedsrente (nivå) er rettet 8. juni 2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, Meld.St.2. (2019-2020) (FIN), Norges Bank, Pengepolitisk rapport 2/2020 (NB).

fleste oljeselskapene på norsk sokkel varslet betydelige investeringskutt. Selv om det skulle bli justeringer i regjeringens forslag til skattetilakspakke vil trolig petroleumsinvesteringene falle fram til 2023. Mens etterspørselen fra petroleumsinvesteringene rettet mot fastlandet bidro til å løfte veksten i BNP Fastlands-Norge med 0,4 prosentpoeng i 2019, ser det ut til at petroleumsinvesteringene i gjennomsnitt vil trekke veksten i BNP Fastlands-Norge ned med 0,1 prosentpoeng i årene fram mot 2023 (se figur 2.1 og tabell 2.2).

Den registrerte arbeidsledigheten er på vei nedover. Fra 10. mars til 31. mars økte antall registrert arbeidsledige (helt ledige) hos NAV, som også inkluderer permitterte,

fra om lag 65 000 til om lag 300 000. Antallet har deretter avtatt gradvis som følge av at tilstrømmingen av nye ledige har avtatt samtidig som avgangen fra ledighet har økt. Den 2. juni var det rundt 171 400 registrerte som helt ledige. Vi venter at bedringen i arbeidsmarkedet vil fortsette den kommende tiden. Målt ved Arbeidskraftundersøkelsen ventes arbeidsledigheten å bli rundt 5,1 prosent som årsgjennomsnitt for 2020. Deretter vil arbeidsledigheten falle gradvis til drøye 4 prosent i 2023.

Reallønna faller trolig til neste år. Som følge av koronapandemien ble årets inntektsoppgjør utsatt. Det utsatte inntektsoppgjøret starter 3. august, med en frist for enighet mellom Norsk Industri og Fellesforbundet satt

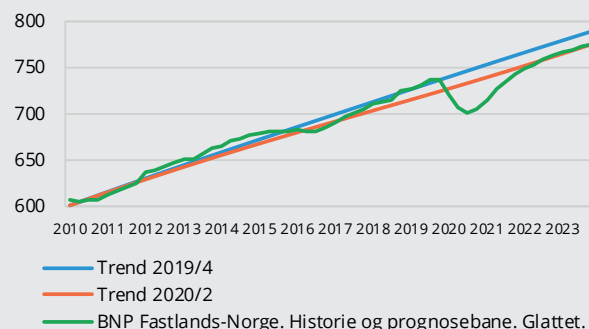
Boks 2.1. Konjunkturrelle eller strukturelle sjokk?

Økonomiske forstyrrelser kan være enten strukturelle eller konjunkturrelle. Konjunkturrelle endringer er forbigående, mens strukturelle endringer er vedvarende og representerer en underliggende trendutvikling. I Statistisk sentralbyrå lager vi anslag på trendutviklingen ved hjelp av et tosidig Hodrick-Prescott-filter med en relativt høy glattingsparameter ($\lambda = 40\,000$). Metoden innebærer at økonomiske forstyrrelser i stor grad klassifiseres som konjunkturrelle. Koronapandemien representerer imidlertid et så stort sjokk at anslått trend også påvirkes i betydelig grad.

I figuren viser vi sesongjustert BNP Fastlands-Norge (grønn graf) sammen med den beregnede trenden (rød graf). Til sammenligning viser vi også beregnet trend, slik den framstod i Konjunkturtendensene fra desember 2019 (blå graf). Som følge av metoden vi benytter har anslått trendnivå blitt betydelig nedjustert, også tilbake i tid.

Normalt illustrerer vi konjunkturforløpet med en figur som viser avviket mellom faktisk BNP og trend-BNP. En slik figur påvirkes direkte av anslaget på trenden. Hvis den nye trendberegningen brukes på vanlig måte vil dermed tolkningen av både historien og prognosene endres vesentlig. I desember 2019 mente vi for eksempel at situasjonen ved utgangen av 2019 var konjunkturnøytral, noe vi ser ved at BNP for Fastlands-Norge var på samme nivå som den daværende trendberegningen. Med den nye trenden framstår derimot årene 2017-2019 som en (svak) høykonjunktur. Den gamle

BNP Fastlands-Norge. Prognosebane og beregnede trender. Milliarder 2017-kroner. Kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

trendberegningen impliserer videre at norsk økonomi vil være i lavkonjunktur i hele prognoseperioden, mens den nye trenden impliserer at lavkonjunkturen er over i løpet av 2022.

Usikkerheten rundt de langsiktige konsekvensene av koronakrisen er svært stor på nåværende tidspunkt. Selv om vi i denne rapporten ikke klassifiserer effekten av koronakrisen som konjunkturrell eller strukturell er hovedbudskapet likevel at norsk økonomi, til tross for relativt god vekst i årene 2021-2023, ikke vil være tilbake til det gamle trendnivået.

til 21. august. Forhandlingene gjennomføres i en situasjon hvor arbeidsledighetsraten er høy, noe som trolig medfører at bidraget fra tariff tillegg blir forholdsvis lavt i år. Lavere aktivitetsnivå internasjonalt og tilhørende redusert aktivitet hos eksportrettede virksomheter i år vil også bidra til å redusere bidraget fra tariff tillegg. Med et overheng på 1,1 prosent inn i 2020 for industrien ser vi således for oss at veksten i gjennomsnittlig årslønn blir rundt 2 prosent i både 2020 og 2021. Det innebærer at reallønna øker i 2020. Med noe tiltakende inflasjon neste år innebærer dette at reallønna reduseres i 2021, om lag like mye som den antas å ville øke i 2020. I 2022 og 2023 ventes reallønnsveksten å ligge rundt 1,5 prosent.

Krona er fortsatt svak. Etter å ha svekket seg kraftig i siste halvdel av mars grep Norges Bank inn med støttekjøp av krona. En god del av svekkelsen er siden reversert, muligens også som følge av økte oljepriser. Ved inngangen til juni koster en euro 10,8 kroner, mens dollaren prises til 9,7 kroner. I prognosene legger vi til grunn uendrete valutakurser gjennom hele prognoseperioden.

Pengepolitikken omtales ofte som førstelinjeforsvaret i konjunkturstyringen. I løpet av knappe to måneder har Norges Bank satt ned styringsrenta tre ganger med til sammen 1,5 prosentpoeng til 0 prosent. I tillegg til lavere rente, er det vedtatt flere tiltak for å redusere lånekostnadene som vil bidra til å opprettholde aktivitet gjennom nye utlån til virksomheter. Renta ventes å

være rekordlav lenge, men i takt med at norsk økonomi etter hvert normaliseres legger vi til grunn at renta vil settes forsiktig opp mot slutten av prognoseperioden. Ved utgangen av 2023 ventes det at styringsrenta er 0,75 prosent. Dette er fremdeles betydelig lavere enn hva som kan anses å være et normalt rentenivå. Norges Bank har selv anslått at et normalt rentenivå ligger mellom 2 og 3 prosent.

Inflasjonen ventes å stabilisere seg rundt 2 prosent på noe sikt. I inneværende år vil inflasjonen målt ved KPI bli 1,2 prosent ifølge våre beregninger. Det er lave energipriser og forventninger til at de fortsatt holder seg lave gjennom sommeren og høsten som bidrar til den relativt lave inflasjonen. Energiprisene anslås å trekke ned KPI-veksten med 1,3 prosentpoeng i år. Avgiftsendringer som ble innført i forbindelse med koronapandemien anslås å redusere KPI-veksten med 0,1 prosentpoeng i år. Den underliggende inflasjonen ventes å bli 2,6 prosent i 2020. Til neste år er det ventet at energiprisene igjen vil ta seg opp og dette vil bidra til å løfte inflasjonen målt ved KPI til drøye 3,0 prosent. Framover vil effektene av den svake krona uttømmes. I kombinasjon med lav lønnsvekst og økt produktivitetsvekst bidrar det til at inflasjonen målt ved KPI og den underliggende inflasjonen målt ved KPI-JAE ventes å bli rundt 2 prosent i 2022 og 2023.

I krisetider faller mer av ansvaret for konjunkturstyringen på finanspolitikken. Fra 12. mars 2020, ofte omtalt som dagen da Norge stengte ned, har framlagte

bevilgnings- og lovproposisjoner ført til kraftige utgifts-økninger over statsbudsjettet. Det er dessuten innført noen mindre skatte- og avgiftslettelser, kombinert med utsatte frister for betaling av merverdiavgift og arbeidsgiveravgift. I tillegg er det vedtatt nye låne- og garantiordninger. Fredag 29. mai ble ytterligere pakker lagt fram og det strukturelle oljekorrigerte underskuddet anslås nå til 4,2 prosent av fondsverdien ved inngangen til året. Handlingsregelen tilsier at bruken av oljeinntekter over tid skal utgjøre 3 prosent av Statens pensjonsfond utland, men at det skal legges stor vekt på å jevne ut svingninger i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet. Dermed kan man si at den ekspansive politikken i 2020 er i tråd med handlingsregelen. I årene framover ventes det at finanspolitikken normaliseres og at oljepengebruken, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet som andel av oljefondet, gradvis reduseres mot 3 prosent fram mot 2023.

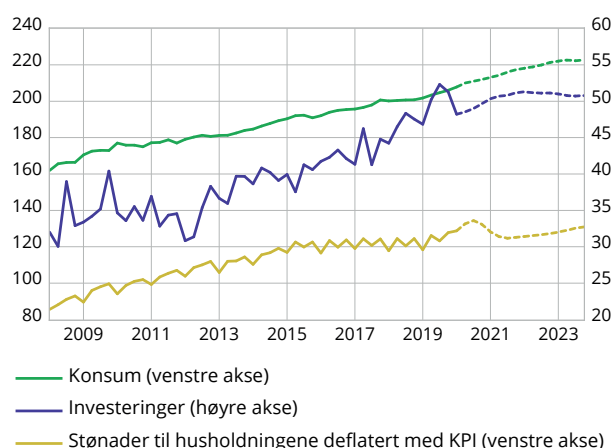
Selv om norsk økonomi er i en dyp krise, har utsiktene for norsk økonomi bedret seg de siste ukene. Siden vår forrige prognose i april har vi derfor oppjustert veksten for 2020 med hele 1,4 prosentpoeng. Det betyr at BNP for Fastlands-Norge ventes å falle med knappe 4 prosent i 2020. Revideringen av anslaget gjenspeiler ny informasjon om utviklingen i smitteforløp, ulike tiltak og den økonomiske aktiviteten. Smitten er redusert raskere, smitteverntiltakene er lettet i større grad, omfanget av de økonomiske tiltakspakkene har økt mer og det er tegn til en raskere gjeninnhenting i den økonomiske aktiviteten enn hva det så ut til i slutten av april. Selv om det nå ser ut til at oppgangen kommer tidligere, er situasjonen fremdeles alvorlig i norsk økonomi. Lavere internasjonal etterspørsel og lav oljepris vil prege den økonomiske utviklingen i flere år framover selv om smitten her hjemme holdes nede. I tillegg er norsk økonomi nå uvanlig sårbar overfor ytterligere forstyrrelser. Styringsrenta er senket til 0 prosent, noe som anses å være nær en nedre grense for renta. Det betyr at renta, som normalt er det viktigste bote-middelet mot konjunkturelle tilbakeslag, ikke vil kunne avlaste situasjonen hvis de økonomiske utsiktene skulle forverre seg (se boks 2.1). Dette bidrar til at det er stor usikkerhet rundt det videre forløpet i norsk økonomi. I prognosene har vi lagt til grunn at smitten holdes nede med få aktive smitteverntiltak, men det er risiko for at smitten igjen kan tilta, både nasjonalt og internasjonalt. I så fall vil lavkonjunkturen kunne bli både dypere og adskillig mer langvarig enn det vi nå ser for oss.

2.1. Finanspolitikken demper krisen

I det opprinnelige vedtatte budsjettopplegget for 2020 fra i fjor ble oljepengebruken, eller det strukturelle oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet, beregnet til om lag 244 milliarder kroner. Tiltakene mot koronapandemien førte imidlertid til brå endringer i finanspolitikken. Fra 12. mars har framlagte bevilgnings- og lovproposisjoner ført til kraftige utgifts-økninger over statsbudsjettet. Det er dessuten innført skatte- og avgiftslettelser, kombinert med utsatte frister

Figur 2.2. Offentlig forvaltning

Sesongjustert, mrd 2017-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

for betaling av merverdiavgift og arbeidsgiveravgift. I tillegg er det vedtatt nye låne- og garantiordninger.

I den makroøkonomiske analysen i Revidert Nasjonalbudsjett 2020 antas det at den akutte smittesituasjonen vil vare i tre måneder, og at økonomien deretter henter seg ganske raskt inn igjen. Sammen med de automatiske stabilisatorene innebærer de finanspolitiske tiltakene en vesentlig budsjettsvekkelse. Bruken av oljeinntekter, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet, anslås til 425 milliarder kroner i den reviderte analysen, og utgjør i overkant av 13 prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge.

Statens pensjonsfond utland var ved inngangen til 2020 knapt 10 100 milliarder kroner. Målt i forhold til denne inngangsverdien anslås strukturelt oljekorrigert underskudd å utgjøre 4,2 prosent av fondsverdien i 2020-budsjettet. Underskuddet er langt over 3-prosentbanen for forventet realavkastning fra fondet. Dette er likevel i tråd med handlingsregelen, som legger stor vekt på at man kan avvike fra 3-prosentbanen for å jevne ut svingninger i økonomien og for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet.

Regjeringen startet en gradvis og forsiktig utfasing av tiltak etter påske. Barnehager og skoler ble gradvis åpnet. Deretter fulgte en oppmykning av tiltak rettet mot arbeidslivet. Planen er at samfunnet skal være tilbake til en tilnærmet normal tilstand innen 15. juni, altså om lag tre måneder etter at de omfattende tiltakene ble innført. Regjeringen presenterte nye krisetiltak i Prop. 127 S den 29. mai. Kontantstøtten til virksomheter foreslås videreført til ut august. Utgiftene til kontantstøtten er imidlertid redusert med 20 milliarder i forhold til anslag i Revidert Nasjonalbudsjett 2020. Det foreslås et lønnstilskudd for virksomheter som tar tilbake permitterte de neste månedene, samt revideringer i permitteringsreglene, slik at arbeidsgiver får 10 dagers lønnsplikt fra 1. september. Lettelser i formuesskatten på arbeidende kapital, samt økt skatt på bolig, skal også stimulere sysselsettingen og det private

Boks 2.2. Norsk økonomi er sårbar overfor ytterligere forstyrrelser

Koronapandemien førte til en dramatisk endring i utsiktene for norsk økonomi. Før utbruddet lå det an til at veksten de nærmeste årene ville bli om lag som trendveksten. Nå har økonomien istedet havnet i en dyp lavkonjunktur.

Siden høsten 2018 og fram til høsten 2019 satte Norges Bank styringsrenta opp med til sammen ett prosentpoeng, fra 0,5 prosent til 1,5 prosent. I motsetning til sentralbankene i en rekke andre land, hadde dermed Norges Bank et handlingsrom da koronakrisen traff i mars i år. Handlingsrommet er siden da blitt brukt til det fulle, og styringsrenta er satt ned i tre steg til 0 prosent.

Den lave renta vil trolig forsterke gjeninnhenting i norsk økonomi når de fleste smitteverntiltakene etter hvert slippes opp. For å illustrere dette har vi gjort en beregning med makromodellen KVARTS, hvor vi lar renta ligge på nivået fra 4. kvartal i fjor ut prognoseperioden. Tabell 1 sammenstiller dette kontrafaktiske scenarioet med prognosebanen i denne konjunkturrapporten. Sammenlikningen indikerer at BNP Fastlands-Norge ville ha vært om lag 0,6 prosent lavere i 2021 uten rentekuttene, og forskjellen øker til 1,4 prosent ved utgangen av prognosebanen i 2023. Norges Bank sine rentekutt ser dermed ut til å bidra til at gjeninnhenting blir raskere enn det den ellers ville ha vært.

Usikkerheten rundt utviklingen i norsk økonomi framover er uvanlig stor, og knytter seg først og fremst til smitteforløpet og varigheten av smitteverntiltakene. En eventuell oppblomstring av viruset, enten i Norge eller i utlandet, vil kunne føre til nye tilbakeslag for norsk økonomi. Samtidig er handlingsrommet i pengepolitikken nå på mange måter brukt opp siden renta allerede er lik null. Selv om sentralbanken ikke har utelukket at styringsrenta kan bli satt ytterligere ned, har de vært tydelige på at de er usikre på nettogevinsten av

negative renter. Som følge av det manglende pengepolitiske handlingsrommet er derfor norsk økonomi nå sårbar overfor nye forstyrrelser.

Med dette som bakteppe gjør vi to ytterligere modellberegninger i KVARTS. Beregningene tar utgangspunkt i en ny smittebølge internasjonalt, som fører til lavere økonomisk aktivitet hos Norges handelspartnere. Rent konkret knytter vi beregningen til et av alternativscenariene for verdensøkonomien i IMF's World Economic Outlook fra april¹. I dette scenarioet faller aktiviteten med drøye 7 prosent i 2021 sammenliknet med IMF's hovedscenario (se figur). Hovedscenarioet til IMF er for øvrig noenlunde på linje med utviklingen for internasjonal økonomi i vår referansebane.

For å isolere effekten av lavere etterspørsel fra våre handelspartnere, gjør vi ingen andre endringer knyttet til utviklingen i norsk økonomi. For eksempel er finanspolitikken i Norge antatt uforandret. Oljeprisen er derimot antatt å falle i tråd med IMF's alternativscenario. I tillegg legger vi til grunn at renta i eurosone holdes på dagens lave nivå ut perioden, samtidig som inflasjonen i eurosone blir 0,5 prosentpoeng lavere hvert år i beregningen.

Basert på disse antakelsene gjør vi én modellberegning hvor renta holdes fast på dagens nivå, og én beregning hvor vi lar renterelasjonen i KVARTS bestemme rentenivået. Siden IMF's alternative scenario strekker seg til 2024 inkluderer vi også dette året i beregningene, selv om vår hovedprognose kun går til 2023.

I beregningen med modellbestemt rente faller rentenivået i Norge med 1,7 prosentpoeng innen 2024 som følge av det negative sjokket i internasjonal økonomi. Rent teknisk betyr dette at renta går fra å være null til å bli negativ. Det er viktig å påpeke at KVARTS ikke tar hensyn til at effekten av et slikt rentekutt trolig er annerledes enn under normale omstendigheter der renta er positiv både før og etter kuttet. Beregningen må derfor tolkes som et forsøk på å illustrere betydningen av at det pengepolitiske handlingsrommet er innskrenket.

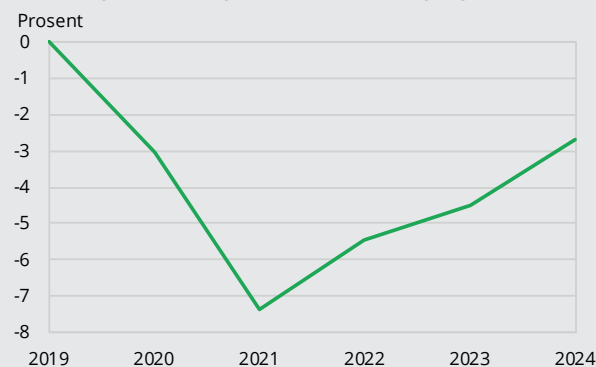
I tabell 2 viser vi noen hovedstørrelser fra beregningen, presentert som avvik fra prognosebanen. BNP Fastlands-Norge faller med 0,7 prosent i 2020, og med nesten 2 prosent i 2021. Nedgangen skyldes først og fremst lavere

Tabell 1. Avvik fra prognosebanen. Kontrafaktisk scenario med fast rente

	2020	2021	2022	2023
BNP Fastlands-Norge	-0,1	-0,6	-1,2	-1,4
Sysselsatte personer	0	-0,2	-0,4	-0,7
Arbeidsledighet pst.poeng	0	0,1	0,2	0,3
Konsumprisindeksen (KPI)	0	-0,4	-0,6	-0,6
Importveid kronekurs (44 land)	-1	-4,7	-4,6	-3,3
Pengemarkedsrente (nivå)	1,2	1,5	1,3	1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP Norges handelspartnere. Avvik fra prognosebanen

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2. Avvik fra prognosebanen. Endogen rente

	2020	2021	2022	2023	2024
BNP Fastlands-Norge	-0,7	-1,9	-1,8	-1,6	-1,1
Sysselsatte personer	-0,1	-0,7	-1,3	-1,7	-1,9
Arbeidsledighet (prosentpoeng)	0,1	0,4	0,6	0,8	0,8
Konsumprisindeksen (KPI)	-0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,4
Importveid kronekurs (44 land)	0,0	1,9	2,7	3,1	4,1
Pengemarkedsrente (nivå)	0,0	-0,1	-0,5	-1,1	-1,7

Forutsetninger

Eksportmarkedsindikator	-6,3	-15,7	-11,5	-9,1	-5,3
Råoljepris i dollar	-2,7	-8,5	-5,7	-4,0	-3,7
Konsumpris euro-området	0,0	-0,5	-1,0	-1,5	-2,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

¹ Scenarioet «Longer outbreak in 2020 plus new outbreak in 2021».

eksportetterspørsel, men også den lavere oljeprisen som demper aktiviteten i petroleumsrelaterte næringer. Fra og med 2022 tar veksten seg imidlertid opp igjen, delvis som følge av en viss gjeninnhenting internasjonalt, og delvis som følge av den lavere renta som også leder til en svakere kronekurs. Mot slutten av beregningsperioden er BNP Fastlands-Norge 1,1 prosent lavere enn i prognosebanen, noe som tilsier at nesten halvparten av «sjokket» er blitt reversert, blant annet gjennom lavere rente.

I beregningen med fast rente tilsvarende dagens nivå er gjeninnhenting vesentlig tregere, se tabell 3. I 2024 er aktivitetsnivået fortsatt 1,5 prosent lavere enn i prognosebanen, noe som tilsier at kun en fjerdedel av «sjokket» er reversert.

Budskapet er at en ytterligere reduksjon i aktiviteten internasjonalt vil kunne medføre en mer langvarig nedgangskonjunktur i Norge enn om renta ikke hadde vært bundet av en nedre grense. Fraværet av renta som «førstelinjeforsvar» kan imidlertid føre til at ansvaret for konjunkturstyringen

Tabell 3. Avvik fra prognosebanen. Eksogen rente

	2020	2021	2022	2023	2024
BNP Fastlands-Norge	-0,7	-1,9	-1,9	-1,9	-1,5
Sysselsatte personer	-0,1	-0,7	-1,3	-1,8	-2,0
Arbeidsledighet (prosentpoeng)	0,1	0,4	0,6	0,8	0,9
Konsumprisindeksen (KPI)	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,8
Importveid kronekurs (44 land)	0,0	1,7	1,9	1,3	1,0
Pengemarkedsrente (nivå)	0,0	0,0	-0,2	-0,6	-0,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

i større grad faller på finanspolitikken. Som et eksempel har vi derfor beregnet hvor mye personskattene må reduseres for å kompensere for den manglende pengepolitiske responsen. For at nedgangen i BNP Fastlands-Norge skal bli den samme i de to beregningene over finner vi at skattene må kuttes med et gjennomsnitt på 19 milliarder kroner årlig fram mot 2024 i scenarioet med fast rente. Dette tilsvarer en finanspolitisk respons i størrelsesorden 0,6 prosent av BNP Fastlands-Norge.

næringslivet. Regjeringen foreslår videre en grønn omstillingspakke på 3,6 milliarder kroner over 3 år, samt støtte til gründere, til studieplasser, og til inkludering i arbeidslivet. De nye tiltakene utgjør en budsjettsvekkelse på totalt 26 milliarder kroner. Budsjettsvekkelsen samlet sett siden i fjor høst utgjør dermed 243 milliarder kroner.

På vei ut av krisen antas det at finanspolitikken vil normaliseres. Hensikten med den svært ekspansive politikken i 2020 er å forhindre at virksomheter går konkurs, samt at arbeidsledigheten blir langvarig. Ekspansiv finanspolitikk og smittetiltak i første halvdel av 2020 har imidlertid ført til økt sparing hos husholdningene. En del av denne sparingen blir trolig konsumert i perioden etter at tiltakene fjernes. Dermed dempes behovet for ytterligere ekspansiv finanspolitikk. Vi anslår at veksten i offentlig konsum og bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning blir henholdsvis 3,3 og 2,7 prosent i 2020. Den høye veksten i offentlig konsum i 2020 må også sees i lys av at NRK er omklassifisert til offentlig konsum fra og med januar 2020. Stønader antas å øke reelt med 14,4 prosent. I årene framover ventes det at finanspolitikken normaliseres og at oljepengebruken, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet som andel av oljefondet, gradvis reduseres mot 3 prosent i 2023.

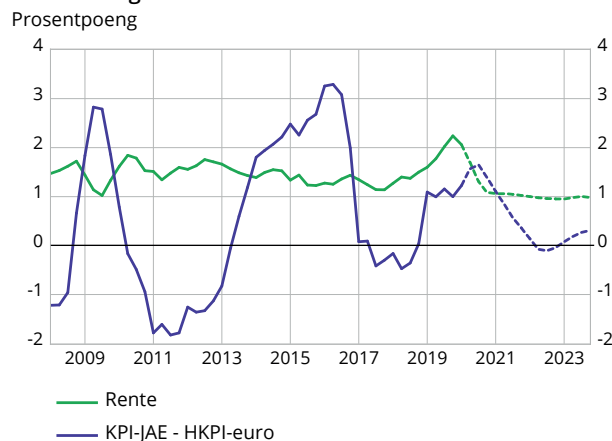
Det er stor usikkerhet forbundet med anslagene for finanspolitikken. En ny smittebølge vil kunne føre til en ny runde med tiltak for å slå ned smitten. Atferdsendringer for å unngå smitte vil også kunne føre til store konsekvenser for finanspolitikken. Det er dessuten omfattende usikkerhet forbundet med den videre utviklingen i internasjonale aksjekurser, samt i olje- og gasspriser og produksjon. Utfallet kan bli et fall i verdien av oljefondet, som igjen reduserer det framtidige handlingsrommet i finanspolitikken.

2.2. Forsiktig renteoppgang fra 2022

I løpet av knappe to måneder har Norges Bank satt ned styringsrenta tre ganger med til sammen 1,5 prosentpoeng til 0 prosent. De to første kuttene i midten av mars skjedde på ekstraordinære rentemøter. I forbindelse med det siste av disse møtene begrunnet Norges Bank rentekuttet blant annet med at «Lavere lånekostnader på eksisterende og nye lån vil kunne gjøre det enklere for norske bedrifter å komme seg gjennom en krevende tid.» Det siste rentekuttet, i mai, var på 0,25 prosentpoeng. Samtidig signaliserte sentralbanken at de ikke så for seg at styringsrenta ville bli satt ytterligere ned.

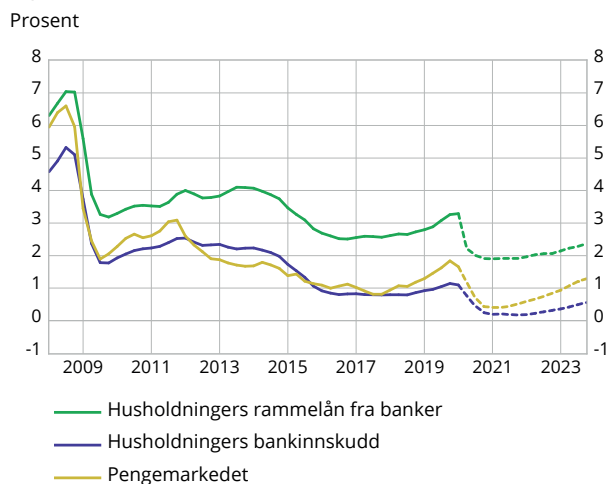
Pengemarkedsrenta har etter hvert fulgt styringsrenta, og tremåneders pengemarkedsrente er nå på 0,3 prosent. Utlånsrentene har også blitt kraftig redusert og gjennomsnittet i disse rentene fra endringen i pengemarkedsrenta har vært raskere enn det som er normalt.

Figur 2.3. Rente- og inflasjonsforskjell mellom Norge og euroområdet

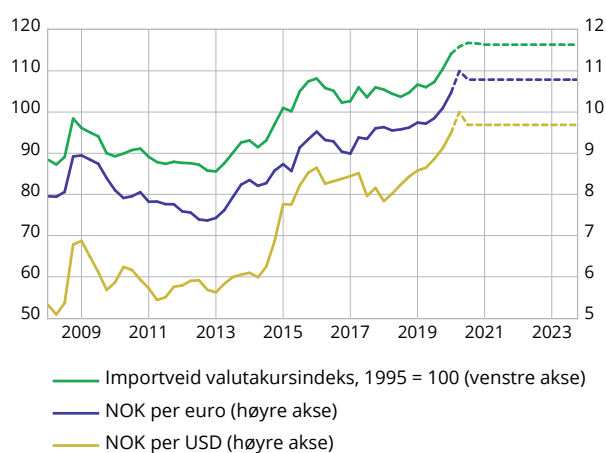
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

Figur 2.4. Norske renter

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

Figur 2.5. Valutakurser

Kilde: Norges Bank

I tillegg til lavere rente, er det vedtatt flere tiltak for å redusere lånekostnadene og bidra til å opprettholde aktivitet gjennom nye utlån til virksomheter. Støtteordningen for virksomheter med vesentlig inntektsbortfall innebærer at disse blant annet kan få dekket deler av sine netto rentekostnader. Denne støtteordningen gjelder foreløpig ut mai, men er foreslått forlenget ut august. Det er vedtatt en statsgaranti for nye utlån til virksomheter. Videre er egenkapitalkravet for bankene redusert, noe som gjør at de ikke trenger å være så restriktive med lån til usikre prosjekter.

Krona svekket seg kraftig i siste halvdel av mars og Norges Bank grep inn med støttekjøp av krona. En god del av svekkelsen er siden reversert, men likevel er krona svak sett i et historisk perspektiv. Ved inngangen til juni koster en euro 10,8 kroner, mens dollaren prises til 9,7 kroner. I prognosene legger vi til grunn uendrete valutakurser gjennom hele prognoseperioden.

Våre prognoser for norsk økonomi viser en mye mindre økning i arbeidsledigheten og et klart mindre fall i BNP Fastlands-Norge enn i vår forrige konjunkturrapport. BNP-fallet i år er mindre enn det Norges Bank så

for seg i sin siste rapport fra mai, og BNP-veksten vi ser for oss neste år er større enn det siste anslaget fra Norges Bank. Hvis utviklingen i norsk økonomi blir slik vi anslår nå, tror vi Norges Bank vil øke styringsrenta forsiktig i årene framover. Første renteøkning ventes i 2022 og ved utgangen av 2023 ventes det at styringsrenta er 0,75 prosent.

2.3. Gradvis gjeninnhenting i konsumet

Smitteverntiltakene førte til et umiddelbart og kraftig fall i husholdningenes vare- og tjenestekonsum på henholdsvis 4,2 og 15,7 prosent i mars. Nedgangen var særlig sterk i varegruppene klær og sko og egne transportmidler, mens nedgangen i tjenestekonsumet var bredt basert som følge av nedstengning eller smitteverntiltak av store deler av tjenestenæringen. Fallet i mars bidro til at samlet konsum falt med 3,6 prosent i 1. kvartal i år. Det månedlige nasjonalregnskapet viser at fallet i varekonsumet i mars ble delvis gjeninnhentet i april med en vekst på 2,5 prosent. Det var særlig varegruppene klær og sko og møbler og husholdningsartikler som bidro til oppgangen i april. Tjenestekonsumet på sin side fortsatte i samme periode det bredt baserte fallet i mars med en nedgang på 12,4 prosent. Dette må ses i sammenheng med at en delvis gjenåpning av tjenestenæringene først skjedde mot slutten av april og i begynnelsen av mai. Data for korttransaksjoner viser imidlertid klare tegn til at tjenestekonsumet tok seg opp fra midten av april og gjennom mai.

Veksten i disponibel realinntekt i 2019, med og uten utbetalinger av aksjeutbytte, er anslått til om lag 3 prosent. Dersom vi ser bort fra utbetalinger av aksjeutbytte, som i liten grad er konsummotiverende inntekter, vil veksten i disponibel realinntekt i 2020 kunne bli som i fjor. Lønnsinntektene vil dempe veksten i disponibel realinntekt via svakere reallønnsvekst og et betydelig fall i sysselsettingen gjennom perioden med smitteverntiltakene i år. En kraftig økning i offentlige stønader, i første rekke gjennom økte utbetalinger til et stort antall permitterte og ledige arbeidstakere under koronakrisen, vil derimot bidra positivt til veksten i disponibel realinntekt. Også lavere nettoformuesutgifter vil trekke opp veksten i disponibel realinntekt i år som følge av rekordlave boliglånsrenter. Rentebelastningen til husholdningene, det vil si renteutgifter sett i forhold til disponibel inntekt, vil med de lave lånerentene falle fra vel 5 prosent i fjor til nær 4 prosent i år. I 2021 regner vi med at veksten i disponibel realinntekt vil falle med hele 2 prosentpoeng til rundt 1 prosent. Selv om lønnsinntektene nominelt sett vil ta seg opp i takt med en gradvis gjeninnhenting av norsk økonomi, vil en kraftig nedgang i offentlige stønader sammen med høyere konsumprisvekst på vel 3 prosent dempe veksten i disponibel realinntekt til neste år. For årene 2022 og 2023 ser vi for oss at veksten i disponibel realinntekt tar seg opp til knappe 2 prosent eller litt lavere.

Vi anslår nå et fall i konsumet på rundt 6 prosent i år, mot om lag 10 prosent i vår forrige konjunkturrapport.

Revisjonen henger sammen med den nye informasjonen om varekonsumet, som altså tok seg kraftig opp i april, og om tjenestekonsumet, som viste klare tegn til gjeninnhenting fra midten av april og gjennom mai. Med en videre lettelse i smitteverntiltakene og gjenåpning av næringslivet vil tjenestekonsumet trolig fortsette å ta seg opp gjennom andre halvår i år. Mot slutten av 2021 legger vi til grunn at samlet konsum har gjeninnhentet nivået før koronakrisen traff norsk økonomi. Med utsikter til økte disponible realinntekter og synkende ledighet, men svak utvikling i realboligprisene og realformuen, vil konsumet vokse med vel 3 prosent som årlig gjennomsnitt de siste to årene av prognoseperioden.

Spareraten, målt ved sparing som andel av disponibel inntekt inklusive utbetalinger av aksjeutbytte, økte med vel 2 prosentpoeng fra 2018 til 2019 til 8 prosent i fjor. Fallet i samlet konsum i 1. kvartal i år medførte en økning i spareraten på nær 3 prosentpoeng til i underkant av 13 prosent i samme periode. Våre anslag innebærer at en del av denne økte sparingen vil bli konsumert i månedene framover, slik at spareraten som årsgjennomsnitt kan bli på rundt 12,5 prosent i år. Neste år vil spareraten synke til om lag 7,5 prosent, for så å falle videre til rundt 5 prosent mot slutten av prognoseperioden. Spareraten korrigert for utbetalinger av aksjeutbytte vil på sin side stige fra rundt 3,5 prosent i 2019 til rundt 10,5 prosent i år, før den faller tilbake til knappe 3 prosent i 2023.

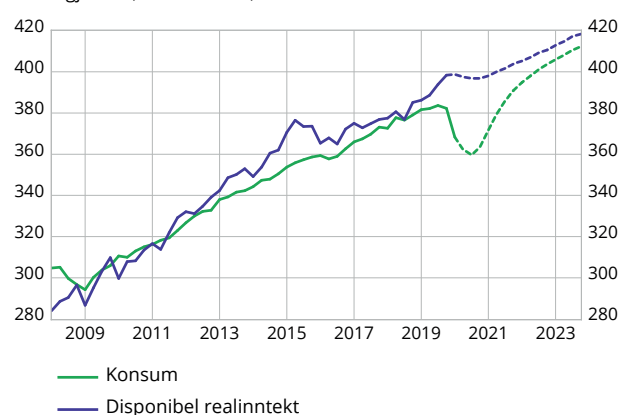
2.4. Moderat fall i boligprisene

Den kvartalsvise boligprisindeksen til Statistisk sentralbyrå viser sesongjustert et lite fall i boligprisene for landet som helhet på 0,1 prosent i 1. kvartal i år. Smitteverntiltakene i mars materialiserte seg nokså umiddelbart også i boligmarkedet. Ifølge den månedlige boligprisstatistikken til Eiendom Norge falt boligprisene sesongjustert med 1,5 prosent i mars etter tilsvarende prisvekst samlet sett gjennom januar og februar. Vi må tilbake til finanskrisen i 2008 for å finne liknende eller større boligprisfall i en enkelt måned. Den samme statistikken viser at boligprisene falt videre i april med 0,2 prosent. At prisetallet ikke ble større i april kan henge sammen med «hytteforbudet» som trolig bidro til å holde aktiviteten oppe i boligmarkedet i påsken. Samtidig gikk salget av nye boliger, ifølge Boligprodusentenes Forening, ned med hele 47 prosent i mars og 45 prosent i april sett i forhold til de samme månedene i fjor. Denne utviklingen i nyboligsalget kom etter svake salgstall også i januar og februar. Det kan dermed se ut til at nyboligmarkedet i stor grad har tatt støtten av smitteverntiltakene under koronakrisen.

Boliginvesteringene falt, ifølge det kvartalsvise nasjonalregnskapet, gjennom andre halvår i fjor og fortsatte å falle med 4,9 prosent i 1. kvartal i år i takt med en fallende underliggende trend i igangsettingen av boliger. Det månedlige nasjonalregnskapet viser at boliginvesteringene falt videre med 1,3 prosent i april. Utviklingen i nyboligsalget hittil i år bærer bud om en

Figur 2.6. Inntekt og konsum i husholdninger mv.

Sesongjustert, mrd 2017-kr, kvartal

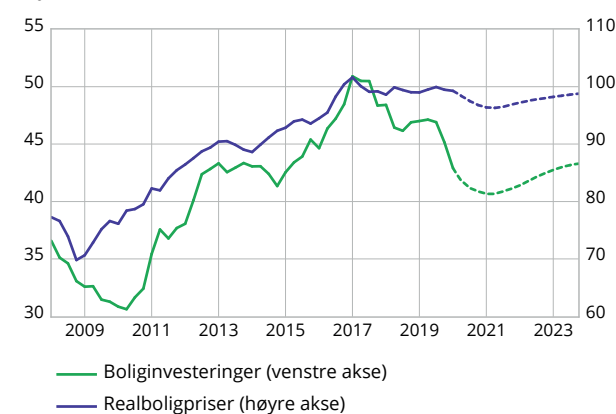

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.7. Boligmarkedet

Sesongjustert. Venstre akse: mrd 2017-kr, kvartal

Høyre akse: indeks, 2017 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

fortsatt svak underliggende trend i igangsettingen av boliger, og dermed også i boliginvesteringene, et godt stykke ut i 2021. Vi anslår at boliginvesteringene vil falle med nær 10 prosent som årsgjennomsnitt i år, mens nedgangen blir langt mer moderat neste år. For årene 2022 og 2023 anslår vi en forsiktig oppgang i investeringene, slik at nivået på investeringene i 2023 vil være 12,5 prosent lavere enn toppnivået fra 2017.

I våre beregninger legger vi til grunn en gjensidig påvirkning mellom boligprisene og tilbudet av boliger. Lavere boliginvesteringer, som fører til mindre vekst i tilbudet av boliger, vil alt annet likt føre til høyere boligpriser. Vi legger også til grunn en gjensidig sammenheng mellom boligpriser og husholdningenes gjeldsoptak. Våre beregninger viser at gjeldsveksten vil falle fra rundt 5 prosent i fjor til vel 3 prosent i år. Deretter vil gjeldsveksten ta seg opp til 4,5 prosent neste år og til 5,5 prosent i årene 2022 og 2023. Lavere gjeldsvekst gjennom prognosebanen vil isolert sett trekke boligprisene ned.

I tillegg til tilbudet av boliger og husholdningenes gjeldsoptak, bestemmes boligprisene av utviklingen

i disponibel realinntekt, realrenter og befolkningsstørrelse. Selv om realrentene nå er svært lave, vil utsikter til lavere realinntektsvekst, sammen med noe lavere befolkningsvekst og fortsatt stor usikkerhet om den økonomiske utviklingen, trolig føre til et moderat fall i boligprisene gjennom 2020. Vi anslår nå et fall i boligprisene på rundt 1 prosent som årsgjennomsnitt i år, mot en oppgang på 2,5 prosent i fjor. Ettersom forklaringsfaktorene til boligprisutviklingen trekker i litt ulike retninger, ser vi for oss en forsiktig oppgang i boligprisene gjennom årene 2021 til 2023. Med en inflasjon på rundt 1 til 3 prosent, vil utviklingen i realboligprisene være svak gjennom hele prognoseperioden.

2.5. Fall i petroleumsinvesteringene

Ifølge nasjonalregnskapet økte petroleumsinvesteringene med 12,8 prosent i 2019. Bakgrunnen for den sterke veksten i fjor var innhentingseffekter etter oljeprisfallet i perioden 2014-2016. Allerede før virusutbruddet lå det an til en utflating i investeringene i 2020, en betydelig nedgang i 2021 og deretter en relativt flat utvikling i investeringene. Fra tidlig i mars ble petroleumsinvesteringene på norsk sokkel påvirket av pandemien direkte ved norske smitteverntiltak og indirekte gjennom et kraftig fall i oljeprisen. Effekten på investeringene var likevel ikke spesielt stor i 1. kvartal. Ifølge foreløpige, sesongjusterte tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap var nedgangen i investeringsvolumet i 1. kvartal bare på 3,4 prosent fra 4. kvartal. Sammenliknet med samme kvartal i 2019 viste investeringsvolumet i 1. kvartal en vekst på hele 10,8 prosent.

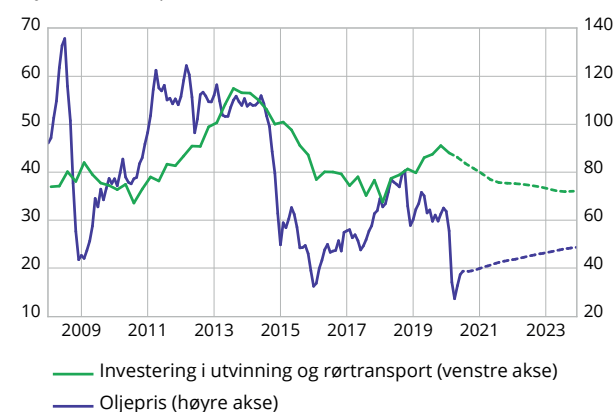
Det bratte fallet i oljeprisen førte til at de fleste oljeselskapene på norsk sokkel har varslet betydelige investeringskutt. Samtidig har næringen kommet med et konkret forslag til myndighetene om en midlertidig endring i skattereglene for å bedre oljeselskapenes likviditet slik at næringen likevel kan opprettholde tidligere investeringsplaner. I slutten av april la regjeringen fram et forslag til skattetiltakspakke som avvek en del fra næringens eget forslag ved at skattetiltakene var mindre omfattende og tiltakenes varighet var kortere. Næringen var ikke fornøyd med forslaget og det ble signalisert at tiltakene ikke ville utløse flere investeringer. Regjeringens forslag skal i juni opp til behandling i Stortinget der flere store partier har ytret at regjeringens tiltakspakke ikke går langt nok.

Ifølge Statistisk sentralbyrås siste investeringsundersøkelse (KIS) anslår rettighetshaverne på norsk sokkel de nominelle investeringene i 2020 til å bli 180 milliarder kroner, som indikerer en nominelt fall på 1,9 prosent i 2020. Vi venter at det blir levert plan for utbygging og drift (PUD) på blant annet prosjektene Hod Retvikling og Breidablikk i år. Petroleumselskapenes anslag for 2021 blir i tellingen nominelt oppgitt til om lag 146 milliarder kroner, som er 15,9 prosent lavere enn tilsvarende anslag for 2020. Vi forventer også at det leveres PUD på en del prosjekter i 2021. Blant disse er Noaka, Eldfisk North, Grevling og Lavrans. Vi anslår

Figur 2.8. Petroleumsinvesteringer og oljepris

Sesongjustert. Venstre akse: mrd 2017-kr, kvartal

Høyre akse: USD per fat

Kilde: Statistisk sentralbyrå

nå at petroleumsinvesteringene reduseres med rundt 4 prosent i 2020 og om lag 10 prosent i 2021.

Vi regner med at de store prosjektene Noaka og Wisting vil ha omfattende investeringer i både 2022 og 2023. Mens vi legger til grunn at skatteendringene vil stimulere til framskynding av prosjekter, og dermed høy investeringsaktivitet innen felt i drift i 2022, regner vi med at utfasingen av de temporære skattetiltakene vil føre til et fall i denne investeringskategorien i 2023. Nesten alle utbyggingene som nå er inne i investerings-tellingen vil være faset ut og ha kommet i drift i 2023. Til tross for at det vil være høyere investeringer i 2023 enn i 2022 fra utbyggingene som er ventet å komme i årene 2020-2023, legger vi til grunn at det ikke vil være nok til å kompensere fullt ut for fallet i investeringer på pågående utbygginger fra 2022 til 2023. Vi anslår derfor at volumet av petroleumsinvesteringene vil falle med henholdsvis 1 og 4 prosent i 2022 og 2023.

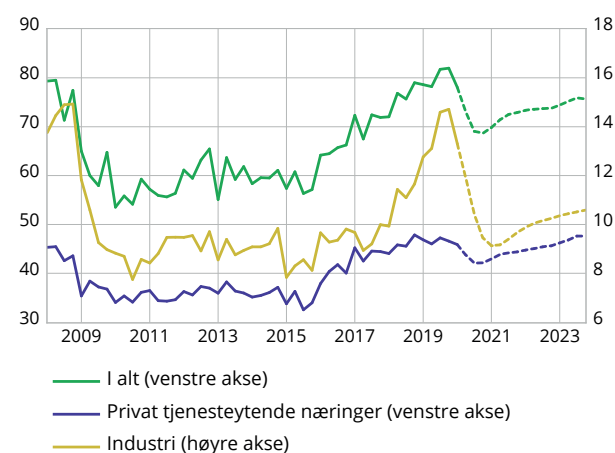
Petroleumsproduksjonen utviklet seg svakt i 2019. Gassproduksjonen falt med 5,6 prosent fra 2018, mens væskeproduksjonen (råolje, NGL og kondensat) i 2019 gikk ned med 6,2 prosent fra året før. Som følge av at Johan Sverdrup er kommet i drift forventer Oljedirektoratet at olje- og gassutvinningen vil øke med 9,5 prosent i år. Direktoratets prognoser er tatt noe ned etter at regjeringen besluttet å kutte oljeproduksjonen i 2020, fra og med juni i år. Væskeproduksjonen ventes å øke med 17,8 prosent, mens utvinningen av gass ventes å øke med 1,6 prosent. I årene 2021-2023 forventes gassproduksjonen å ligge relativt stabilt på omtrent samme nivå som i 2020, mens oljeproduksjonen ventes å øke moderat disse årene. Oljedirektoratet forventer at olje og gassutvinningen i 2023 vil være kun 4 prosent lavere enn den var i rekordåret 2004.

2.6. Markert fall i næringsinvesteringene

Næringsinvesteringene i Fastlands-Norge økte med over 20 prosent i perioden 2016 til 2019, og som andel av BNP løftet investeringene seg til godt over

Figur 2.9. Investeringer i fastlandsnæringer

Sesongjustert, mrd 2017-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

gjennomsnittet fra de siste 20 årene. Delvis som følge av det høye investeringsnivået, og delvis som følge av utsikter til lavere aktivitetsvekst i Norge og internasjonalt, ventet vi allerede før virusutbruddet at investeringene ville avta framover.

Statistisk sentralbyrås kartlegging av industribedriftenes investeringsplaner i februar, altså før koronapandemien, indikerte et fall i investeringene på mer enn 10 prosent i år. Nå er det utsikter til et mer markert fall. Den seneste telling avgitt i april indikerer – ikke overraskende – et større fall, på rundt 18 prosent. Estimater er imidlertid gitt i løpende priser slik at tellingen innebærer et større fall i faste priser hvis vi legger til grunn stigende investeringspriser.

Det er utsikter til et markert investeringsfall også utenfor industrien, som følge av lavere kapasitetsutnyttelse og mindre lønnsomhet i virksomhetene. Samtidig er usikkerheten rundt den økonomiske utviklingen framover uvanlig stor, noe som i seg selv vil legge en demper på virksomhetenes investeringslyst. Disse momentene gjelder trolig spesielt for tjenesteytende næringer. Tjenesteinvesteringene utgjør om lag 60 prosent av de totale investeringene på fastlandet, og de tjenesteytende næringene er dermed svært styrende for den samlede investeringsutviklingen.

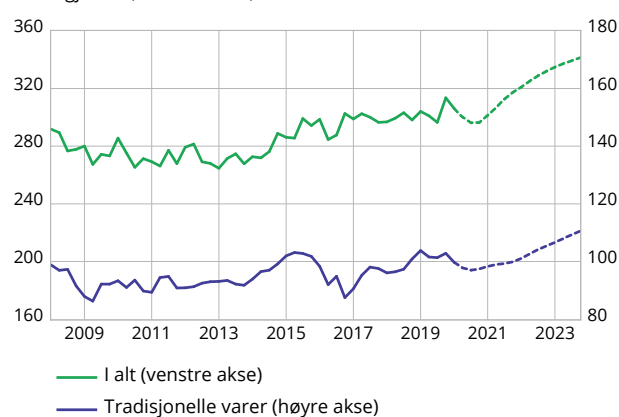
Vi anslår at de samlede næringsinvesteringene vil falle med så mye som 16-17 prosent i år. For årene 2021 til 2023 viser beregningene en svak, men positiv vekst i næringsinvesteringene. Med denne utviklingen vil investeringsnivået være om lag 10 prosent lavere i 2023 sammenliknet med 2019. Næringsinvesteringene vil likevel utgjøre rundt 14 prosent av BNP Fastlands-Norge – fortsatt over gjennomsnittet for de siste 20 årene.

2.7. Kraftig brems i utenrikshandelen

Politisk uro og handelsspenninger preget verdenshandelen i fjor og den internasjonale markedsveksten var svært lav. Bedring av den kostnadsmessige konkurranseevnen som følge av kronesvekkelse og lav

Figur 2.10. Eksport

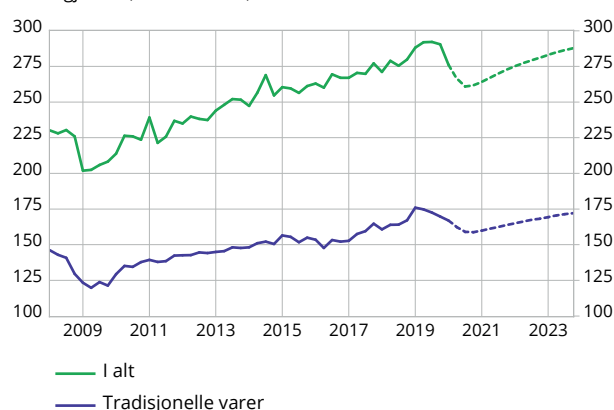
Sesongjustert, mrd 2017-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.11. Import

Sesongjustert, mrd 2017-kr, kvartal

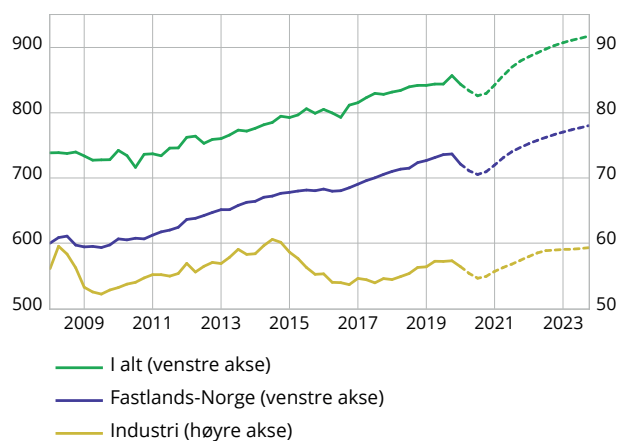
Kilde: Statistisk sentralbyrå

lønnskostnadsvekst sammenliknet med handelspartnere holdt norsk fastlandseksport oppe i 2019 og inn i 2020. Konkurranseevneforbedringer slår ikke umiddelbart fullt ut i eksportvolumer, og effekten er trolig ikke uttømt. Men disse langsomme strukturelle effektene blir nå dominert av helt ekstraordinære forhold. I Norge og de fleste andre land har omfattende smitteverntiltak mot koronaviruset medført til dels kraftig redusert eksport og import, spesielt av turisme og andre menneskenære tjenester. Ettersom tiltakene i de aller fleste land, inkludert Norge, ble iverksatt først i mars, er det relativt små effekter å se i tallene for 1. kvartal. Først i månedstall for april er nedgangen tydelig.

Ukestall for varer tolldeklart i de første ukene i mai varslers om store reduksjoner i eksport og import i 2. kvartal og dermed for året som helhet. Eksporten av olje- og gass er i all hovedsak bestemt av produksjonen. Johan Sverdrup-feltet – det tredje største på norsk sokkel – kom i drift i 4. kvartal i fjor og bidro sterkt til å øke eksporten nesten tilbake til toppnivået i 2017. Myndighetene har bestemt å kutte oljeproduksjonen fra det høye nivået med 13 prosent i juni og 7 prosent i andre halvår i år, men ikke gassproduksjonen. Kuttene ventes dermed å redusere samlet eksport av olje og gass

Figur 2.12. Bruttonasjonalprodukt

Sesongjustert, mrd 2017-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

med under fem prosent i andre halvår. På grunn av det høye nivået inn i 2020, anslås eksporten i 2020 å øke sammenliknet med 2019. Reguleringen opphører ved utgangen av 2020.

Det er stor usikkerhet om tempo og grad av tilbakevending til mer normale sosiale og økonomiske tilstander og om hvordan innenlandske og utenlandske forhold vil påvirke norsk utenrikshandel. Mer eller mindre nedstenging av samfunnet hjemme og hos våre handelspartnere påvirker behov, evne og mulighet til å eksportere og importere varer og tjenester. Uvisshet om koronavirusets videre forløp og om regjeringers politikk gir stor usikkerhet om internasjonal handel i år og ut prognoseperioden. Vi har lagt til grunn en gradvis normalisering fra og med 3. kvartal i år, men Fastlands-Norges handel med utlandet vil krympe i 2. kvartal og på årsbasis. Fra og med neste år vil gjeninnhenting gi vekst i både eksporten og importen ut prognoseperioden. Når kuttene i oljeproduksjonen opphører ved årets utgang, vil det gi en vekstimpuls i 2021. Og når Johan Castberg-feltet og fase 2 av Johan Sverdrup-feltet etter planene starter produksjon sent i 2022, kan eksporten av olje- og gass få et nytt løft.

Handelsoverskuddet varierer i stor grad med olje- og gassprisene. Redusert olje- og gasseksport og reduserte priser bidro mest til å senke handelsoverskuddet i 2019. I år antas ytterligere reduksjoner å bidra til underskudd på handelsbalansen, for første gang siden 1998. I årene 2021-2023 venter vi at økende oljepris i norske kroner bidrar til økende overskudd på handelsbalansen. Tillagt overskudd på rente- og stønadbalansen gir det økende overskudd på driftsbalansen overfor utlandet. Regnet som andel av BNP vil driftsoverskuddet øke fra om lag 4 prosent i år til over 6 prosent i 2023.

2.8. Aktivitetsfallet er trolig over

Norsk økonomi endret seg brått etter utbruddet av koronaviruset og de påfølgende smitteverntiltakene som ble innført i både Norge og resten av verden.

Samtidig har oljeprisen falt markant. Oppdaterte anslag på nasjonalregnskapet viser at BNP Fastlands-Norge falt med 6,9 prosent fra februar til mars. Et videre fall i aktiviteten fra mars til april var imidlertid mer avdempet, jamfør kapittel 3. Samlet falt økonomien med 11,3 prosent siden februar til april. Nedgangen var særlig sterk i flere tjenesteytende næringer, både innenfor markedsrettet og offentlig virksomhet. Smitteverntiltakene slo ut i en kraftig nedgang i områder som kultur og underholdning, samt overnattings- og serveringsnæringen. Produksjonen i de fleste industrinæringer ble også påvirket, både de som leverer for innenlands bruk og de som produserer for eksport. Smitteverntiltakene medførte stengte barnehager, skoler og utdanningsinstitusjoner. Aktiviteten i barnehagene ble anslått til å ha falt nesten helt bort, mens aktiviteten i skolene ble redusert noe. Også aktiviteten i flere helse- og omsorgstjenester, både innen offentlig og markedsrettet virksomhet, gikk ned.

Smitten er nå redusert og smitteverntiltakene har blitt trappet ned den siste tiden. Barnehager og skoler ble gjenåpnet mot slutten av april, og det såkalte «hytteforbudet» ble opphevet. Bransjer med én-til-én-kontakt, som frisører og helsefaglige virksomheter, fikk gjenopp- ta virksomheten. Myndighetene har også varslet ytterligere lettelse av smitteverntiltakene. Disse lettelsene vil bidra til at aktiviteten tar seg opp framover.

Den brå nedgangen i norsk økonomi er derfor trolig lagt bak oss. Det er imidlertid stor usikkerhet rundt den videre utviklingen i økonomien. Gjeninnhenting avhenger ikke bare av smitteforløpet og smitteverntiltakene i Norge, men også i stor grad av oljeprisen og utviklingen internasjonalt. Oljenæringen er rammet av koronakrisen. Den siste tids kraftige fall i oljeprisen kan medføre at flere investeringsprosjekter utsettes, noe som vil bidra til å bremse økonomien. Våre beregninger viser at dette, kombinert med svakt innenlandsk forbruk og lav aktivitet hos våre handelspartnere, vil trekke ned aktiviteten i år. Denne nedgangen vil være bredt sammensatt.

Industrien ventes å dra nytte av at veksten etter hvert tar seg opp hos våre handelspartnere, samt en svak kronekurs. Bygge- og anleggsnæringen har vært i sterk vekst de siste årene, og aktivitetsnivået lå på et høyt nivå inntil virusutbruddet. Fallende boliginvesteringer vil bidra til at aktiviteten innen bygg og anlegg faller markert i år, men øker deretter de neste årene. Vi anslår videre at tjenestenæringene vil rammes hardt i år, før de tar seg opp utover i prognoseperioden. Veksten i offentlig forvaltning er ventet å holde seg nokså stabil.

Selv om tiltakene slippes gradvis opp, vil ettervirkningene av dem og nedgangen i internasjonal økonomi trolig medføre at norsk økonomi forblir i en lavkonjunktur en god stund. Vi anslår at BNP Fastlands-Norge vil falle med om lag 4 prosent for innværende år. Det er tre ekstra virkedager mer i 2020 enn i 2019, noe som i seg selv demper nedgangen med om lag

0,5 prosentpoeng. Deretter er veksten i fastlandsøkonomien antatt å ta seg opp til rundt 4 prosent i 2021 før den dempes noe resten av prognoseperioden. Oppgangen i fastlandsøkonomien vil være bredt basert, men det vil ta tid før vi er på samme nivå som før virusutbruddet.

2.9. Markant økning i antall arbeidsledige

Gjennom oppgangsperioden tok veksten i sysselsettingen seg opp fra 2017 til midten av 2019. Deretter har veksten i sysselsettingen avtatt. Både sysselsettingsutviklingen og fall i antall ledige stillinger siden midten av fjoråret reflekterer en mer dempet etterspørsel etter arbeidskraft allerede før koronakrisen inntraff.

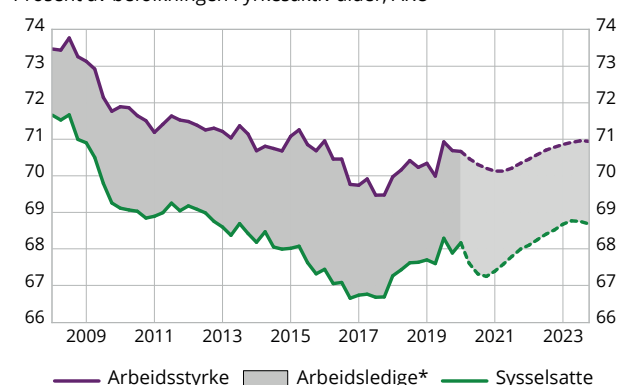
Bråstoppen i norsk økonomi har medført en markant økning i registrert arbeidsledighet. Fra 10. mars til 31. mars økte antall registrert arbeidsledige (helt ledige) hos NAV fra om lag 65 000 til om lag 300 000. Antall ledige har deretter gradvis avtatt grunnet at tilstrømming av nye ledige har avtatt samtidig som avgangen fra ledighet har økt. Den 2. juni var det rundt 171 400 registrerte som helt ledige, noe som utgjør 6,1 prosent av arbeidsstyrken. Økningen skyldes i hovedsak permitterte, da disse registreres som arbeidsledige i NAV-statistikken. Forløpet for ledigheten målt ved Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) vil bli annerledes. I AKU registreres heltidspermitterte som sysselsatte inntil permitteringen har vart i 3 måneder. Dette betyr at arbeidsledigheten målt ved AKU vil være betydelig lavere enn NAV-statistikken i 2. kvartal i år. Deretter vil AKU-tallene øke som følge av (i) at personer som har vært permitterte i over 3 måneder regnes som arbeidsledige, (ii) at oppsigelser vil øke, samt (iii) at nye personer som vil inn på arbeidsmarkedet ikke får jobb. Dette vil kunne gi en kraftig økning i AKUs tall for arbeidsledige i 2. og 3. kvartal i år, som er det vi gir prognoser for.

Vi legger til grunn at mange av de som nå er permitterte vil bli sysselsatte igjen når omfanget av smitteverntiltakene reduseres. Det tilsier at den registrerte ledigheten fortsatt vil falle framover. En ekspansiv finanspolitikk, lave renter, rekordsvak kronekurs og fallende reallønn bidrar til å dempe utslagene i arbeidsmarkedet. En potensiell stor vekst i ungdomsledigheten vil trolig bli noe motvirket av at en del fortsetter sin skolegang slik vi har sett i tidligere nedgangskonjunkturer. Ifølge våre beregninger vil arbeidsledigheten målt ved AKU stige til rundt 5,1 prosent som årsgjennomsnitt i 2020. Vi må tilbake til bankkrisen på begynnelsen av 1990-tallet for å finne et like høyt og vedvarende nivå på arbeidsledigheten målt ved AKU. Framover vil gjeninnhenting hos våre handelspartnere og åpnere grenser bidra til at sysselsettingsveksten øker.

Samtidig vil lavere vekst i den delen av befolkningen som er i arbeidsfør alder føre til noe redusert vekst i arbeidsstyrken. Ifølge våre beregninger vil arbeidsledigheten avta til 4,1 prosent mot slutten av

Figur 2.13. Arbeidsmarkedsstatus

Prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder, AKU

* Arbeidsledigheten er målt som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder

Kilde: Statistisk sentralbyrå

prognoseperioden. Sysselsettingsandelen anslås til å falle gjennom året og stige gradvis deretter. Det er det konjunkturelle bidraget, og ikke sammensetnings-effekter blant de sysselsatte som fører til denne økningen i sysselsettingsandelen (se boks 2.2 om effekten av demografiske endringer på sysselsettingsandelen framover). I slutten av prognoseperioden anslås sysselsettingsandelen til 67,9 prosent, noe som er lavt i et historisk perspektiv. Samlet sysselsetting anslås til å falle med 1,5 prosent i år. I årene 2021-23 ventes sysselsettingen å vokse med rundt 1,1 prosent i året i gjennomsnitt.

2.10. Fallende reallønn til neste år

I 1. kvartal 2020 var veksten i gjennomsnittlig månedslønn fra samme kvartal i fjor på 3,2 prosent, noe som var litt lavere enn de foregående kvartalene. Vekstraten ble trukket ned av varehandel og industri, hvor veksten var på henholdsvis 2,9 og 2,8 prosent. Innen bygge- og anleggsvirksomhet og helse- og sosialtjenester var veksten noe over gjennomsnittet på henholdsvis 4,0 og 3,5 prosent. Kvartalstallene for gjennomsnittlig månedslønn i 1. kvartal er basert på februar, som betyr at økningen i permitteringer som følge av de iverksatte smitteverntiltakene mot koronapandemien ikke fanges opp i disse tallene.

Selv om denne utviklingen i gjennomsnittlig månedslønn på kvartalsnivå ikke fullt ut vil gjenspeile utviklingen i gjennomsnittlig årslønn, blant annet på grunn av behandlingen av stillingsprosenter og etterbetalinger, vil den kunne gi en viss indikasjon på veksten i gjennomsnittlig årslønn i 1. kvartal.

Generelt kan vi dekomponere veksten i gjennomsnittlig årslønn i bidragene fra overheng, tariff tillegg og lønns glidning. Overhengen angir forskjellen mellom årslønnsnivået på slutten av fjoråret og fjorårets gjennomsnittlige årslønnsnivå, og bidrar med viktig informasjon om årslønnsveksten for det inneværende året. Tariff tilleggget omfatter lønnsøkning fra sentrale forhandlinger, mens lønns glidning er summen av alle andre faktorer som påvirker årslønna utover bidragene fra overhengen og tariff tilleggget.

Det utsatte inntektsoppgjøret starter 3. august, med en frist for enighet mellom Norsk Industri og Fellesforbundet satt til 21. august. En eventuell overenskomst mellom partene finner i så fall sted i en situasjon hvor arbeidsledighetsraten er høy, som trolig vil føre til at bidraget fra tariff tillegg innværende år blir forholdsvis lavt. Lavere aktivitetsnivå internasjonalt og tilhørende redusert aktivitet hos eksportrettede virksomheter i innværende år vil være med å redusere bidraget fra tariff tillegg. Samtidig vil lønns glidning som følge av sammensetningseffekter antakeligvis bidra positivt til veksten i gjennomsnittlig årslønn. Med et overheng på 1,1 prosent inn i 2020 for industrien ser vi således for oss at veksten i gjennomsnittlig årslønn blir på 2,2 prosent i 2020. Anslaget er noe høyere enn i forrige konjunkturrapport grunnet et lavere arbeidsledighetsanslag enn tidligere, samt noe bedre lønnsomhet hos eksportrettede virksomheter. Våre anslag tilsier en vekst i konsumprisindeksen (KPI) på 1,2 prosent for innværende år, mye som følge av lave energipriser. Dermed ser vi for oss en vekst i reallønna i 2020 på 0,9 prosent.

Vi ser videre for oss en vekst i KPI på 3,2 prosent i 2021 og en vekst i gjennomsnittlig årslønn på 2,0 prosent i samme år, slik at reallønna faller med 1,2 prosent i 2021. Lønnveksten ser ut til først å ta seg opp til tidligere nivåer i 2022, og vil da stabilisere seg på rundt 3,5 prosent ut prognoseperioden. Vi forventer en KPI-vekst på om lag 2 prosent i 2022 og 2023, slik at reallønnsveksten ligger rundt 1,5 prosent i disse årene.

2.11. Lavere energipriser demper KPI-veksten i år

Fra juli i fjor til inngangen av mars i år svekket den importveide kronekursen seg med over 7 prosent. Da krona svekket seg en god del gjennom mars var det dermed fra et allerede lavt nivå. Til tross for tiltakende lønnsvekst og vedvarende svekkelse av krona var den underliggende inflasjonen målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgifter og uten energivarer (KPI-JAE), overraskende lav og stabil i andre halvår i fjor og fram til mars i år. Med unntak av januarindeksen for 2020, som viste en årsvekst på 2,9 prosent, holdt prisstigningstakten målt med KPI-JAE seg på rundt 2 prosent i hele denne perioden. Tolvmånedersveksten i februar og mars var således tilbake på 2,1 prosent etter den høye noteringen i januar. Siden sommeren 2019 har årsveksten i konsumprisindeksen (KPI) ligget markert under veksten i KPI-JAE. Forskjellen i veksttakten mellom KPI og KPI-JAE skyldes utviklingen i energiprisene og spesielt elektrisitetsprisene, mens avgiftsendringene har hatt mindre betydning. Avstanden i veksttakten mellom KPI og KPI-JAE var i gjennomsnitt 1,2 prosentpoeng i 1. kvartal målt mot fjoråret. 12-månedersveksten i KPI var så lav som 0,7 prosent i mars.

KPI steg med 0,4 prosent fra mars til april i år. Nedstengingen av en rekke tjenesteytende næringer fikk konsekvenser for beregningen av KPI i april.

Tjenester der det var helt eller tilnærmet fullt bortfall av konsum utgjorde vel 10 prosent av total KPI. For i overkant av 70 prosent av det bortfalte tjenestekonsumet ble prisene framskrevet med endringen i total KPI fra mars til april. Dette gjaldt blant annet konsumgrupper som serveringsvirksomhet, kultur og underholdning, personlig pleie og barnehagetjenester. Knappe 30 prosent av bortfalte tjenester fikk estimert pris på bakgrunn av sesongfaktorer. Tjenestegrupper med tydelig sesongmønster er hotellovernattinger, pakketurer og utenlands flyreiser. Inntil situasjonen for de enkelte tjenestegruppene normaliseres, vil man også framover måtte benytte alternative beregningsmetoder for prisutviklingen på tjenester der datainngangen er mangelfull.

I april var 12-månedersveksten i KPI-JAE 2,8 prosent mot en vekst på 2,1 prosent måneden før. Hovedårsaken til oppgangen var at prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer steg med 0,9 prosent fra mars til april i år, mens de falt med 0,8 prosent i tilsvarende måned i fjor. Ferskvarer som frukt og grønnsaker har steget mye i pris de siste månedene. En medvirkende årsak til dette er trolig den svake kronekursen. Årets påske var ikke preget av de samme tilbudsaktivitetene i matvarebutikkene som under fjoråret, noe som kan forklare deler av prisoppgangen siste måned. Etter påske har imidlertid dagligvarekjedene satt ned prisene på en rekke produkter, noe som kan dempe prisveksten framover. I tillegg kan kronestyrkingen den siste tiden dempe prisveksten på ferskvarer som frukt og grønnsaker. Som følge av koronapandemien ble årets jordbruksoppgjør gjennomført ved forenklete forhandlinger mellom Staten og bondeorganisasjonene. Avtalen vil ifølge regjeringen gi liten økning i prisene på norskproduserte matvarer neste år.

En dekomponering av delindeksene i KPI-JAE etter leverende sektor viser at også importerte varer utenom jordbruksvarer trakk prisveksten opp i april. Prisene på varegrupper som møbler og hvitevarer har tatt seg kraftig opp. Bilene steg også i pris fra mars til april, men prisveksten er foreløpig moderat. Den siste tiden har noen bilimportører varslet om økning i bilprisene, mens andre importører har valgt å se an utviklingen i kronekursen. Selv om deler av kronesvekkelsen er reversert fra mars til utgangen av mai er den importveide kronekursen svekket med vel 11 prosent siden juli i fjor. Prisene på biler vil trolig øke en del når nye kontrakter skal inngås for biler som ikke er på lager. En rekke nye bilmodeller introduseres i løpet av året og bidrar til økt konkurranse, spesielt i elbilmarkedet. Dette kan moderere prisveksten. Vinmonopolet regulerer sine priser periodevis og gjennomsnittlig prisøkning på varesortimentet var 2,4 prosent fra 1. mai. Varegruppen klær og skotøy er blant de varegrupper som møter størst konkurranse fra netthandel, og antas å få en moderat prisvekst.

Gjennom kraftutvekslingen mellom Norden og Europa er de norske strømprisene knyttet opp mot europeiske kraftpriser. I tillegg påvirkes den norske strømprisen av

Boks 2.3 Effekter på sysselsettingsandelen av endret befolkningssammensetning fram mot 2030

Endringer i befolkningssammensetningen påvirker andelen av befolkningen som er sysselsatt gjennom ulike sysselsetting i ulike befolkningsgrupper. For eksempel blir det stadig flere eldre, og dette trekker isolert sett sysselsettingsandelen ned fordi sysselsettingen er lavere blant de eldre enn i befolkningen for øvrig. I denne boksen undersøker vi hvordan endringer i befolkningssammensetningen med hensyn til alder, innvandring og utdanningsnivå fra 2019 til 2030 vil kunne påvirke andelen sysselsatte blant personer i yrkesaktiv alder (15-74 år).

Vi beregner en alternativ sysselsettingsandel ved å holde sysselsettingsandelene i hver befolkningsgruppe som i 2019, men setter størrelsen av hver gruppe slik den er forventet å være i 2030. Differansen mellom den totale sysselsettingsandelen man da får og den faktiske sysselsettingsandelen i 2019 gir et grovt anslag på betydningen av de forventede endringene i befolkningssammensetningen mellom 2019 og 2030. Beregningene tilsvarer tabell 3 i Bhuller og Eika (2020), som analyserer virkningen av alder, innvandring og utdanningsnivå på sysselsettingsandelen i perioden 2000-2017.

Befolkningsgruppene defineres av de 4 200 kombinasjonene av 60 ettårige aldersgrupper (for personer i arbeidsfør alder, 15-74 år), 7 innvandrergrupper, 5 utdanningsnivå og 2 kjønn.¹ Sysselsettingsandelen i hver av gruppene i 2019 er beregnet med mikrodata fra SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk. For å framskrive befolkningssammensetningen til 2030 bruker vi mikrosimuleringsmodellen MOSART. Framskrivningene, som beskrives i Cappelen mfl. (2018), legger til grunn at befolkningen utvikler seg i tråd med befolkningsframskrivningene fra 2018 (Leknes mfl., 2018), mens utdanningsvalg er kalibrert basert på data for 2009 til 2016.

Tabellen viser at endringer i alders- og innvandringssammensetningen trekker sysselsettingsraten ned med henholdsvis 0,6 og 0,5 prosentpoeng. Dette er fordi andelen eldre og andelen innvandrere fra Landgruppe 3 (Asia, Afrika, Sør-Amerika og Sentral- og Øst-Europa utenfor EU) øker mot 2030, og disse gruppene har lavere sysselsetting enn befolkningen for øvrig. Denne effekten motvirkes av økt utdanningsnivå, som trekker sysselsettingsandelen opp med 1,3 prosentpoeng. Samlet viser beregningene at endringene i befolkningssammensetningen vil ha liten effekt på sysselsettingsandelen.

Anslagene minner om anslagene til Bhuller og Eika (2020) som gjelder for perioden fra 2000 til 2017. Effekten av alder og utdanning er større i perioden før 2017 enn etter fordi de eldste fødselskullene initialt var svært små og lavt utdannet i forhold til de yngre fødselskullene, mens denne forskjellen er vesentlig mindre i perioden vi ser på her. Endringene i befolkningssammensetningen med hensyn på alder og utdanning blir derfor mindre fram mot 2030 enn de har vært

¹ Innvandrergrupper: Innvandrere fra landgruppe 1 (Vest-Europa, Canada, USA, Australia og New Zealand); Norskfødte med innvandrerforeldre fra Landgruppe 1; Innvandrere fra landgruppe 2 (Landene i Sentral- og Øst-Europa som har blitt EU-medlemmer i 2004 eller senere); Norskfødte med innvandrerforeldre fra Landgruppe 2; Innvandrere fra landgruppe 3 (Asia, Afrika, Sør-Amerika og Sentral- og Øst-Europa utenfor EU); Norskfødte med innvandrerforeldre fra Landgruppe 3; Befolkning for øvrig (personer uten innvandrerbakgrunn). Utdanningsnivåer: Ikke fullført videregående utdanning; Fullført videregående utdanning; Fullført bachelorgradsutdanning; Fullført mastergradsutdanning; Manglende utdanningsopplysninger.

Sysselsetting med ulike befolkningssammensetninger når sysselsettingsandelen i hver befolkningsgruppe er som i 2019

	Sysselsettingsandel	Differanse til faktisk andel
Alders- innvandrings- og utdanningsammensetning som i 2019	67	0
Alderssammensetning som i 2030	66,4	-0,6
Innvandringssammensetning som i 2030	66,5	-0,5
Utdanningsammensetning som i 2030	68,3	1,3
Alders- innvandrings- og utdanningsammensetning som i 2030	67,2	0,2

¹ Sysselsettingsandelen følger definisjoner i SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk, som andelen av personer i alder 15 til 74 år som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet den 3. uka i november, samt personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende. Den faktiske sysselsettingsandelen i 2019 (første rad) antar en befolkningssammensetning for 2019 som er konsistent med framskrivningene, og avviker derfor noe fra sysselsettingsandelen rapportert i offisiell statistikk. Beregningene tilsvarer tabell 3 i Bhuller og Eika (2020).

de siste 20 årene. Effekten av innvandring blir noe sterkere i perioden fram til 2030, på grunn av lav yrkesdeltagelse og høy innvandring for Landgruppe 3.

Anslagene må ses på som en illustrasjon, og det er viktige forbehold. For eksempel kan de ulike befolkningsgruppene oppleve ulike (eksogene) endringer i sysselsettingen. Bhuller og Eika (2019) viser at sysselsettingen blant de eldre og innvandrerne økte betydelig mellom 2000 og 2017, noe som dempet den negative effekten på sysselsettingsandelen av at disse gruppene ble større. Dersom denne utviklingen fortsetter, vil det dempe effektene av befolkningsendringene ytterligere. Demografiske endringer kan også i seg selv påvirke sysselsettingen innenfor de demografiske gruppene. Slike effekter er det ikke tatt hensyn til i beregningene, og Bhuller og Eika (2020) viser at trenden i sysselsettingsandel over begrensede tidsperioder først og fremst følger konjunkturutviklingen. Se for øvrig Bhuller og Eika (2020) for en ytterligere beskrivelse av metode og forbehold.

Referanser

Bhuller, M. og Eika, L. (2019). Sysselsetting i Norge fra 2000 til 2017 – kan endringer i befolkningssammensetning forklare alt? Vedlegg til NOU 2019:7. Oslo: ASD.

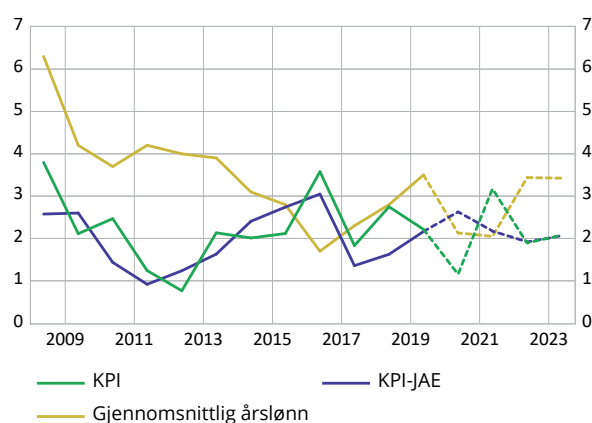
Bhuller, M. og Eika, L. (2020). Nedgang i sysselsettingen fra 2000-2017 – kan endringer i befolkningssammensetningen forklare alt? Søkelys på arbeidslivet, 01-02, 20-37.

Cappelen, Å., Dapi, B., Gjefsen, H. M., Sparrman, V. og Stølen, N. M. (2018) Framskrivninger av arbeidsstyrken og sysselsettingen etter utdanning mot 2035. Statistisk sentralbyrå, Rapporter 2018/36.

Leknes, S., Løkken, S. A., Syse, A. og Tønnessen, M. (2018). Befolkningsframskrivningene 2018: Modeller, forutsetninger og resultater. Statistisk sentralbyrå, Rapporter 2018/21.

Figur 2.14. Konsumprisindekser og årslønn

Endring fra året før i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

nedbørmengder og temperaturer. Den milde vinteren medvirket til et stort fall i strømprisene i Norden. Med rekordstore snømengder i fjellene og forventning om fulle vannmagasiner etter snøsmeltingen har norske strømpriser siden februar vært betydelig lavere enn prisene i Sør-Sverige og Danmark. Terminprisene i kraftmarkedet indikerer at strømprisene vil fortsette å holde seg lave gjennom sommeren og høsten før de tar seg en del opp mot vinteren. Ifølge framtidsprisene reverseres deler av årets prisnedgang i 2020, og kraftprisen vil deretter stige i moderat tempo de nærmeste årene. Ifølge Statnett ferdigstilles den første av to nye kabler for kraftutveksling med utlandet – NordLink mellom Norge og Tyskland – i løpet av året. Neste år kommer den norsk-britiske kablen North Sea Link i drift. Økt overføringskapasitet bidrar til utjevning i kraftprisene mellom Norge og det europeiske markedet. I tillegg til selve kraftprisen består elektrisitetsprisen til forbruker av nettleie og avgifter. Basert på terminprisene i kraftmarkedet antar vi nå at prisen på elektrisitet inkludert nettleie faller med 25 prosent som årsgjennomsnitt fra 2019 til 2020, men vil stige med om lag 20 prosent til neste år. I resten av prognoseperioden antar vi at elektrisitetsprisene inkludert nettleie om lag vil følge KPI-veksten.

Utbruddet av koronapandemien førte til et kraftig fall i oljeprisen som i sin tur har resultert i et betydelig fall i drivstoffprisene. For inneværende år anslår vi at drivstoffprisene faller med om lag 8 prosent som årsgjennomsnitt. For årene framover legger vi til grunn at prisene tar seg opp igjen i samsvar med utviklingen på råoljeprisen i norske kroner. Med den anslåtte prisveksten i elektrisitetsprisene vil energiprisene samlet sett trekke ned KPI-veksten med 1,3 prosentpoeng i år.

Ett av tiltakene i forbindelse med koronapandemien er en reduksjon i lav sats for merverdiavgift fra 12 til 6 prosent fra og med 1. april til og med 31. oktober 2020. Lav sats gjelder blant annet persontransport, overnatting samt kultur og underholdning. I KPI-JAE for april ble dette behandlet slik at tjenester som var tilnærmet

uten konsum ikke ble påvirket av endret merverdiavgiftssats, mens tjenestegrupper med konsum ble avgiftsjustert. Grunnet usikkerheten er det vanskelig å beregne hvordan dette vil slå ut i KPI. Vi legger foreløpig til grunn at dette vil trekke ned KPI-veksten med 0,1 prosentpoeng på årsbasis.

Omleggingen av drivstoffavgiftene fra nyttår antas også å trekke ned KPI-veksten med 0,1 prosentpoeng i år, og ligger inne i anslagene for utviklingen i energiprisene. Øvrige særavgiftssatser for 2020 er inflasjonsjustert. For årene 2021 til 2023 har vi inflasjonsjustert særavgiftssatsene. Vi legger da til grunn at særavgiftene for alle årene 2021-2023 virker nøytralt på KPI-veksten.

En svakere krone bidrar til at den importerte prisveksten øker i år, men påvirker også prisveksten på noe lengre sikt grunnet tidsforsinkelser i kostnadsutviklingen og i prissettingen. Virkningen av kronesvekkelsen på norske importpriser dempes ved at utenlandsk inflasjon går ned og ved at deler av importetterspørselen over tid vris i retning av land som har bedret sin relative konkurranseevne overfor Norge. I samme retning trekker direkte og indirekte effekter av lav lønnsvekst og lave energipriser der også importerte varer påvirkes av innenlandsk kostnadsvekst gjennom avanse påslag og transportmarginer. Vi legger dessuten til grunn at prisveksten på husleier (observert og beregnet), som teller om lag 20 prosent i KPI-JAE, vokser med om lag 2 prosent i inneværende år og medvirker til å stabilisere prisveksten. Usikkerheten i prisutviklingen er større enn vanlig. Prisinformasjonen for tjenester ble amputert som følge av nedstengingen i tilknytning til koronapandemien i april. Ved gjenåpningen har frisører, tannleger og aktører innen personlig velvære varslet om et smitteverntillegg i prisene. Dette kan trekke prisveksten på tjenester litt opp. Kapasitetsutnyttelsen og inntjeningen i deler av næringslivet har i en periode vært svært lav. Dette gir insentiver til aktørene til å øke prisene for å bedre bunnlinjen. Vi anslår at veksten i KPI-JAE blir 2,6 prosent i 2020. Med den anslåtte utviklingen i energipriser og særavgifter blir KPI-veksten i inneværende år 1,2 prosent, noe som er 1,4 prosentpoeng lavere enn veksten i KPI-JAE.

Siden valutakursen holdes konstant ut prognosebanen, fases virkninger fra valutakursendringer gradvis ut på sikt og importert prisvekst blir da mer lik den internasjonale prisveksten. Lav lønnsvekst, økt produktivtetsvekst med produksjonsoppgangen neste år, samt utfasing av prisimpulsene fra en svak kronekurs bidrar til at veksten i KPI-JAE faller til 2,2 prosent i 2021. Med økte energipriser neste år anslås KPI-veksten for 2021 å bli 3,2 prosent, som er 1,0 prosentpoeng høyere enn veksten i KPI-JAE. I 2022 og 2023 er veksten i KPI-JAE om lag på linje med Norges banks inflasjonsmål og KPI-veksten anslås å være nær veksten i KPI-JAE for disse årene. Lønnsveksten tiltar utover i prognosebanen, men produktivtetsvekst og lav importert prisstigning demper virkningene av den økte lønnsveksten.

3. Nasjonalregnskap for april 2020

BNP Fastlands-Norge falt 4,7 prosent fra mars til april, justert for normale sesongsvingninger. Det følger etter et fall på 6,9 prosent fra februar til mars, og BNP Fastlands-Norge var dermed 11,3 prosent lavere i april enn i februar. Underlagsmaterialet tyder på en viss oppgang i den økonomiske aktiviteten mot slutten av måneden.

Aktiviteten i norsk økonomi falt brått etter innføring av smitteverntiltak 12. mars. Tiltakene gjaldt i hovedsak gjennom hele april. I annen halvdel av måneden åpnet barnehager og siste uken åpnet skolen for 1.-4. trinn. Begrensningene på virksomheter med én-til-én kontakt ble også lempet mot slutten av måneden, og reise-forbudet til fritidsbolig ble opphevet.

Det foreligger enkelte løpende indikatorer som tyder på at den økonomiske aktiviteten tok seg litt opp utover i april. Tallet på arbeidssøkere nådde ifølge NAV en topp på knapt 420 000 helt eller delvis ledige først i april og sank deretter svakt, til 408 000 ved slutten av måneden, se figur 3.2. Daglige tall for betaling med bankkort (BankAxept) viser en oppgang i kjøp av tjenester siden midten av april, se figur 3.3. Bak de aggregerte tallene ligger ulike forløp. Mens enkelte næringer opplevde et svært brått fall, som siden er delvis reversert, kan andre ha opplevd at nedgangen satte inn noe senere og nå tiltar i styrke.

Nasjonalregnskapet viser utviklingen for hele måneder. En spesialanalyse fant imidlertid at den økonomiske aktiviteten falt 14 prosent fra første halvdel til annen halvdel av mars (Sletten og Bougroug 2020). Dette er godt i tråd med at BNP Fastlands-Norge falt knapt 7 prosent for mars sett under ett. Dersom nivået på aktiviteten ved utgangen av mars hadde vedvart gjennom april, skulle fallet fra mars til april blitt om lag like stort. Når fallet ble noe mindre, skyldes det særlig at varekonsumet tok seg litt opp i april. Dermed ble nedgangen i varehandelen redusert. I tillegg ga den gradvise oppmykingen av smitteverntiltak i slutten av april økt aktivitet i enkelte næringer, særlig helse- og omsorgstjenester.

3.1. Større usikkerhet enn normalt

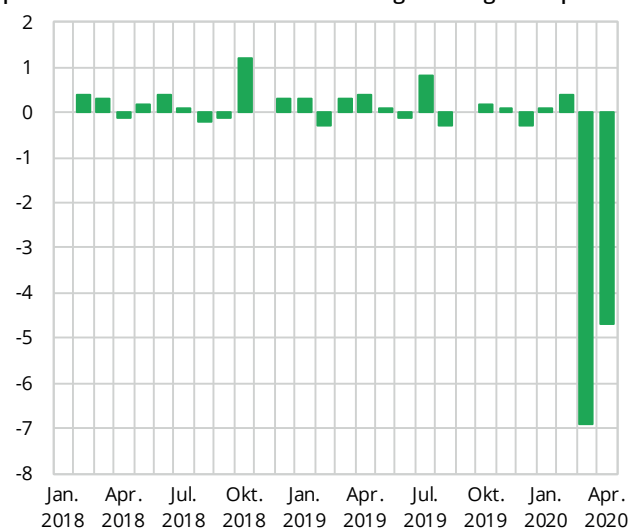
Den uvanlige situasjonen skapt av koronautbruddet, gjør månedstallene mer usikre enn vanlig. For mange næringer gir ikke nødvendigvis indikatorene som vanligvis brukes et riktig bilde av aktiviteten. Det gjelder særlig de næringene hvor aktiviteten måles ved en beregnet arbeidskraftsstørrelse basert på data fra a-ordningen. Indikatoren fanget ikke godt nok opp den plutselige oppgangen i permitteringer fra midten av mars. I april ble flere av permitteringenene fanget opp, og indikatoren beskriver dermed utviklingen noe bedre enn i mars. Det er likevel fortsatt slik at den ikke gir et tilfredsstillende presist bilde på utviklingen. Derfor er det, i likhet med hva tilfellet var for mars, tatt hensyn til flere alternative informasjonskilder.

Mikrodata fra NAV, der dato for oppstart av permitteringen framkommer, gir en indikasjon på hvor stor andel av timeverkene som ble permittert innen hver enkelt næring i april. Antall søknader om dagpenger grunnet permittering økte fra mars til april, men samtidig har også flere kommet tilbake i jobb etter å ha vært permittert. NAVs oversikt over permitteringer viser kun tilgang og ikke avgang av permitterte, noe som gjør kilden mindre pålitelig enn den var for mars. Det er derfor gjort en samlet vurdering av utviklingen gitt fra a-ordningen og NAVs permitteringsstatistikk hva gjelder antatt sammenheng mellom arbeidsinnsats og økonomisk aktivitet.

Videre er det slik at sammenhengen mellom arbeidsinnsats og økonomisk aktivitet antas å være mindre stabil nå enn før koronautbruddet. Derfor anvendes enkelte nye volumindikatorer i arbeidet med det månedlige nasjonalregnskapet, blant annet for aktiviteten i helsevesenet. Tall for korttransaksjoner er tatt i bruk for å anslå omsetningen i enkelte tjenestenæringer.

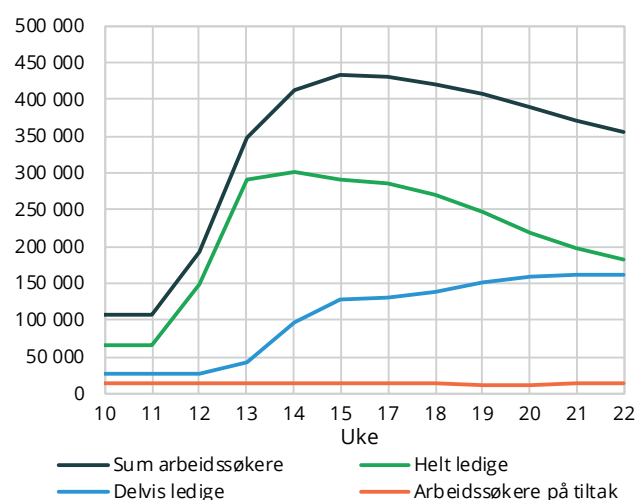
Det tas også hensyn til informasjon fra åpne kilder, blant annet kompensasjonsordningen for foretak med stort omsetningsfall. Som vanlig foreligger det mer informasjon om utviklingen i produksjonen enn om anvendelsen. Særlig anslagene for utviklingen i konsum

Figur 3.1. Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge. Faste 2017-priser. Måned. Prosentvis volumendring fra foregående periode

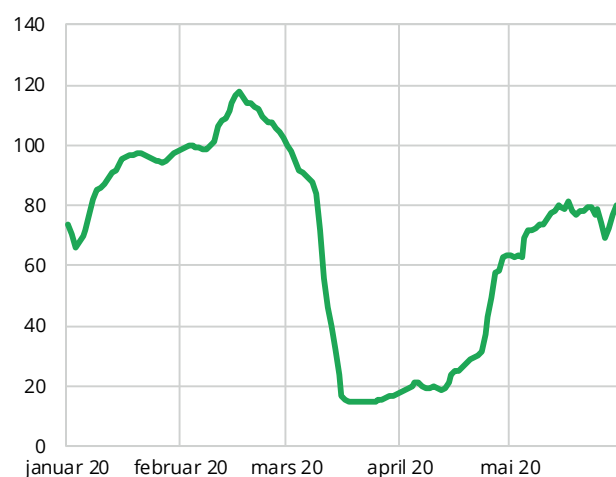
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.2. Antall helt ledige, delvis ledige, arbeidssøkere på arbeidsmarkedstiltak og summen av alle arbeidssøkere. Uke 10-22

Kilde: NAV

Figur 3.3. Verdi av korttransaksjoner via BankAxept for hotell, reiseliv og personlig tjenesteyting. 1. januar-30. mai. Syv dagers glidende snitt, 1. mars=100

Kilde: BankAxept/Vipps.

i offentlig forvaltning og i bruttoinvesteringene bør anses som foreløpige, og kan bli revidert.

3.2. Produksjon og bruttonasjonalprodukt

Fallet i BNP Fastlands-Norge er ujevnt fordelt mellom næringer og næringenes bidrag til nedgangen varierer. Nedgangen er så sterk for enkelte næringer, at en ikke kan summere prosentvis endring i mars og april for å komme fram til kumulativ endring. (En nedgang på 50 prosent to påfølgende måneder gir en kumulativ nedgang på 75 prosent, ikke 100 prosent.) Figur 3.4 viser prosentvis volumendring i utvalgte næringer i mars og april, figur 3.5 illustrerer volumendringen i milliarder kroner, mens figur 3.6 framstiller det kumulative fallet fra februar til april.

Hovedbildet er om lag som i mars, der områder hvor smittevern hensyn har ført til innstilling av aktivitet, spesielt flere tjenestenæringer, opplever det største

fallet. Kultur, underholdning og annen tjenesteyting, samt overnattings- og serveringsnæringen faller henholdsvis 43,3 og 41,9 prosent i april. Transport utenom utenriks sjøfart faller også sterkt, ned 23,5 prosent fra mars til april. Tall for banktransaksjoner fra BankAxept tyder på en ganske sterk oppgang i enkelte av disse næringene fra starten til slutten av april, som vedvarte inn i mai. Forretningsmessig tjenesteyting faller 11,1 i april. Her finner vi blant annet utleie, leasing, reisebyråer og reisearrangører, som alle er påvirket av både redusert aktivitet i andre næringer og redusert etterspørsel fra husholdninger.

Helse og omsorgstjenester falt 9,9 prosent i april, etter en nedgang på 13,4 prosent i mars. Denne næringen trekker alene ned Fastlands-BNP med 2,5 prosentpoeng fra februar til april, tilsvarende 6,3 milliarder kroner, se figur 3.5. Utviklingen i denne næringen er i stor grad bestemt av smitteverntiltakene, og hvordan disse påvirker aktiviteten i barnehagene og i helsevesenet. Barnehagene åpnet i annen halvdel av april, men var fortsatt ikke i full drift ved utgangen av måneden.

Sykehusene har måttet utsette et stort antall konsultasjoner for å frigjøre kapasitet. Tall fra Helsedirektoratet viser en nedgang i planlagte døgnopphold på sykehusene på 44 prosent for april sammenlignet med april året før. Tannleger hadde en nedgang i antall pasienter på 69 prosent i april. Fastlegene og psykologer har derimot klart å opprettholde tilnærmet normal drift ved å øke bruken av e-konsultasjoner.

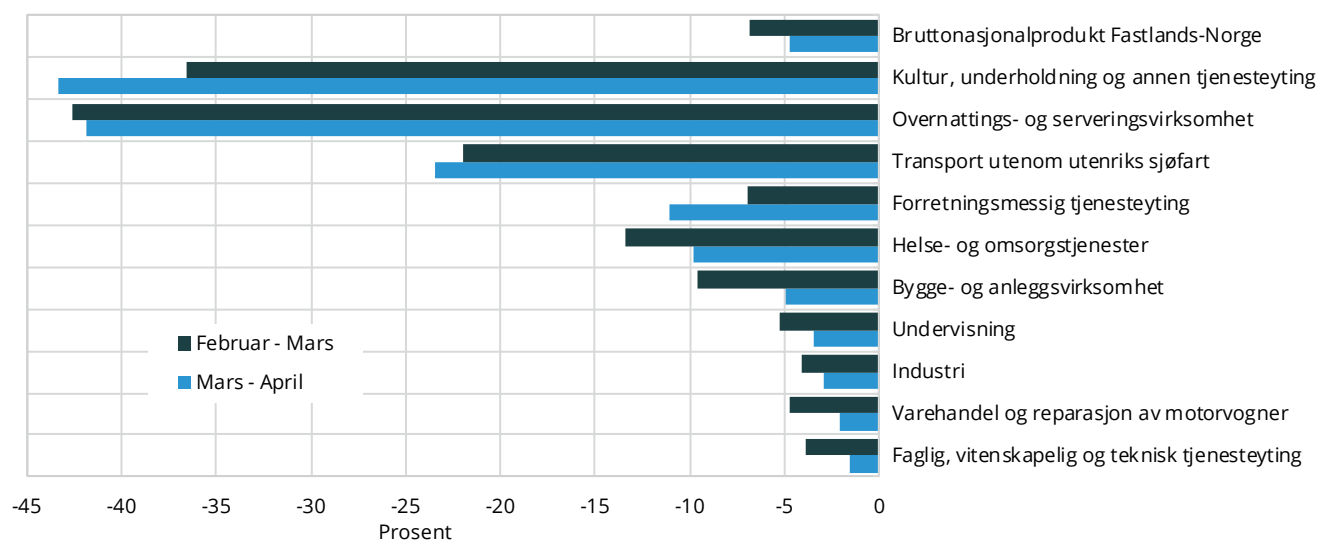
Andre tjenestenæringer opplever stort sett et noe mindre fall i april sett opp mot fallet i mars. Varehandelen har en nedgang på 2,1 prosent fra mars til april. Utviklingen er fortsatt påvirket av nedgangen i andre næringer, som slår ut i redusert engroshandel. Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting faller 1,6 prosent i april.

Industri og bergverk faller 2,9 prosent i april etter en nedgang på 4,1 prosent i mars.¹ Grunnet til dels sterk oppgang i produksjon av en del varer som etterspørres av husholdningene, opplevde næringsmiddelindustrien en solid vekst på 6,7 prosent i mars. I april så næringen derimot et fall på 4,0 prosent. Som den største enkeltindustrieringen på fastlandet bidrar den dermed til å trekke ned utviklingen i samlet industriproduksjon.

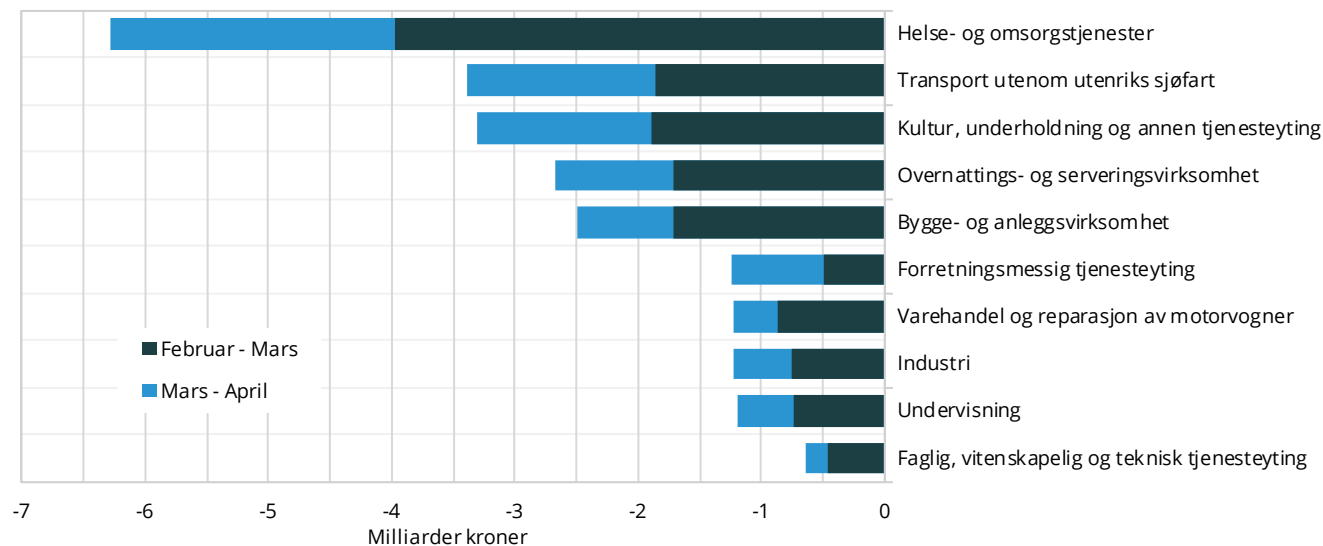
Næringer knyttet til petroleumsvirksomheten er blant de som faller mest, der bygging av oljeplattformer, samt bygging av skip og båter faller henholdsvis 15,5 og 11,5 prosent i april. Utviklingen i prosessindustriene er, som i mars, blandet. Produksjon av møbler og annen industriproduksjon stod for det største enkeltbidraget til fallet i industrien (ned 29,6 prosent, etter fall på 14,8 prosent i mars). På den annen side opplevde

¹ Svarinngangen til produksjonsindeksen for industri, kildegrunnlaget til industrien i månedlig og kvartalsvis nasjonalregnskap, er på 92 prosent. Tallene for industrien er derfor mer usikre enn normalt.

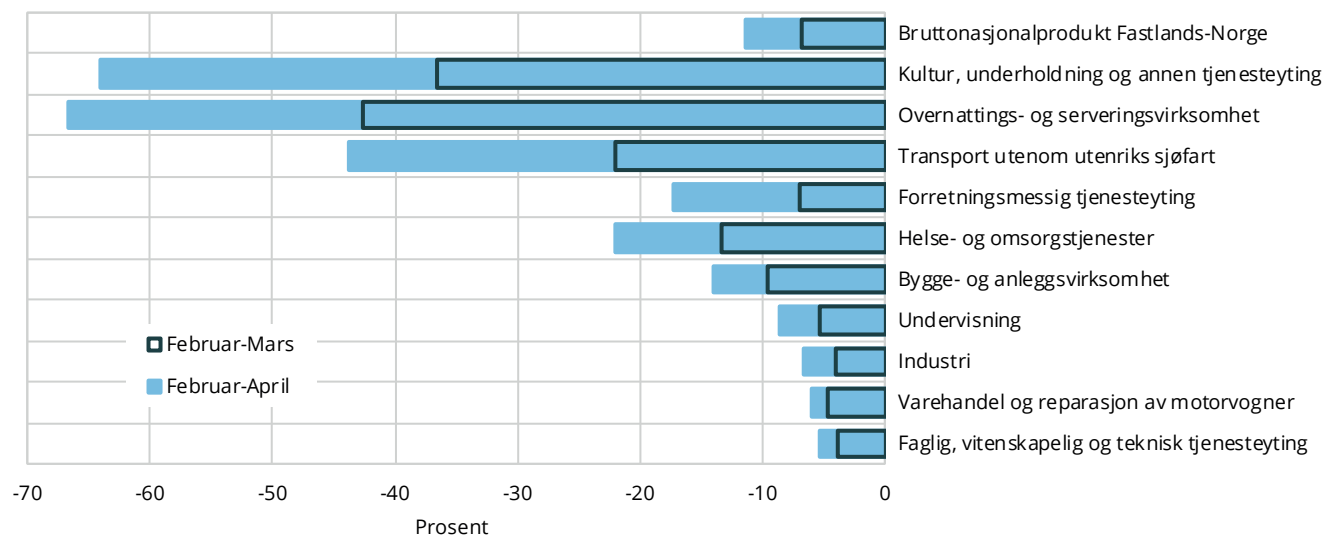
Figur 3.4. Bruttoprodukt i faste 2017-priser, utvalgte næringer. Prosentvis volumendring fra foregående periode

Figur 3.5. Bruttoprodukt i faste 2017-priser, utvalgte næringer. Endring fra foregående periode

Figur 3.6. Bruttoprodukt i faste 2017-priser, utvalgte næringer. Prosentvis volumendring fra februar 2020

produksjon av kjemiske råvarer og produkter en vekst på 9,7 og 10 prosent i april.

Målt i faste priser, økte produksjonen av råolje og naturgass 0,2 prosent i april, etter en oppgang på 2,1 prosent i mars, ifølge foreløpige anslag fra Oljedirektoratet. Produksjonen av råolje trekker opp, mens produksjonen av naturgass trekker ned.

Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning falt 8,9 prosent i april etter et fall på 6,7 prosent i mars. Flere store aktører i næringen, som Schlumberger og Subsea 7, melder om store nedbemanninger som resultat av lavere etterspørsel fra utvinningsnæringen.

3.3. Konsum i husholdningene

Som følge av koronapandemien og smitteverntiltak fortsatte husholdningenes konsum å falle i april, etter en nedgang på 13,7 prosent i mars. Samlet falt konsumet i husholdningene 6,4 prosent i april, til tross for en økning i varekonsumet.

Husholdningskonsumet ble særlig trukket ned av kjøp av tjenester, som falt 12,4 prosent i april. Tjenestekonsumet falt dermed fra et allerede lavt nivå, etter en nedgang på 15,7 prosent i mars. Dette gjenspeiler utviklingen i tjenesteproduksjonen, som forble ble stengt eller regulert av smitteverntiltak. Konsumet av fritidstjenester, barnehager, personlige tjenester, hotell- og restauranttjenester samt passasjertransport falt med mellom 24 og 60 prosent i april. I tjenestekonsumet inngår også husholdningenes bolig tjenester, som ikke har blitt påvirket av koronakrisen.

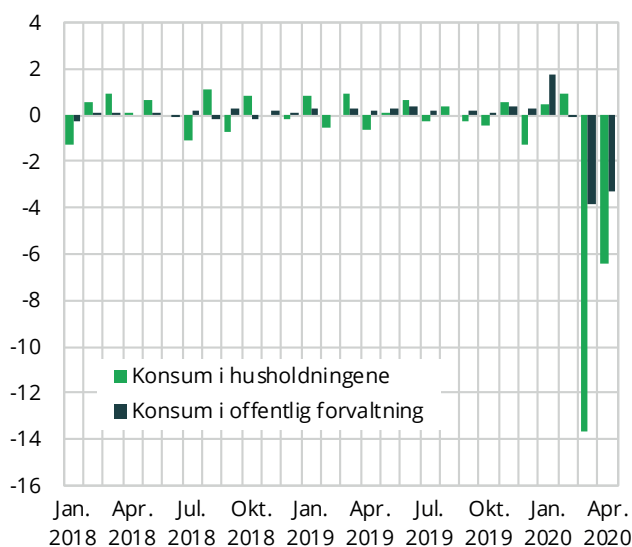
Varekonsumet økte 2,5 prosent i april, etter et fall på 4,2 prosent i mars. Dermed ble nedgangen i mars delvis hentet inn i april. Det bør ses i lys av at husholdninger og foretak gradvis har vendt tilbake til et mer normalt konsummønster. Kjøp av klær og sko økte markant etter et kraftig fall i mars, men veksten var ikke sterk nok til å gjeninnhente nivået fra før koronapandemien. Det var også en betydelig økning i kjøp av møbler, aviser og blomster i april. Kjøp av biler og drivstoff falt derimot videre, ned 6,8 prosent. Antall nyregistrerte personbiler har ikke vært så lavt siden februar 2009. Konsumet av mat og drikkevarer gikk kraftig opp i mars, og ble liggende på omtrent samme nivå i april.

Videreføring av reiserestriksjoner førte til at husholdningenes kjøp i utlandet falt med 88,7 prosent i april og trakk ned husholdningenes konsum med 2,9 prosentpoeng. Til gjengjeld falt også utlendingers konsum i Norge.

3.4. Konsum i offentlig forvaltning

Konsumet i offentlig forvaltning falt 3,3 prosent fra mars til april. Det er en noe mindre nedgang enn fra februar til mars, da fallet var på 3,8 prosent. Nedgang i aktiviteten på sykehus, i barnehager, samt kulturinstitusjoner er, som i mars, skyld i den negative utvik-

Figur 3.7. Konsum i husholdningene og offentlig forvaltning. Faste 2017-priser. Måned. Prosentvis volumendring fra foregående periode

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

lingen. Utviklingen i offentlig konsum bygger på ulike indikatorer, men vil revideres når regnskap for stats- og kommuneforvaltningen for 2. kvartal foreligger. De må derfor betraktes som foreløpige. Gitt de uvanlige forholdene, er usikkerheten stor.

3.5. Investeringer i realkapital

Bruttoinvesteringene i fast realkapital falt svakt med 0,3 prosent i april etter en nedgang på 1,7 prosent i mars. Informasjonsgrunnlaget for investeringene er begrenset, og tallene er derfor mer usikre. Investeringer innen olje- og gassutvinning, industri og kraftforsyning, samt boliginvesteringer er en del av det månedlige kildegrunnlaget, men for mange andre næringsområder er informasjonen mangelfull. Investeringene vil sannsynligvis fortsette å være noe mer usikre enn vanlig på grunn av den uvanlige situasjonen vi befinner oss i.

3.6. Eksport og import

Samlet eksport falt 6,0 prosent fra mars til april. Som for mars er det tjenestene, og spesielt utlendingers konsum i Norge som bidro mest til nedgangen. Dette henger sammen med reisebegrensningene som følge av koronautbruddet. Fallet fortsetter i april, siden reisebegrensningene gjaldt i hele april mot om lag halvparten av mars. Eksporten av tradisjonelle varer falt 4,3 prosent, blant annet trukket ned av fall i eksporten av raffinerte petroleumsprodukter. Råoljeeksporten trekker i motsatt retning og viser oppgang for tredje måned på rad.

Import av varer og tjenester falt 8,2 prosent i april. Størst var fallet i nordmenns konsum i utlandet som følge av redusert reisetraffikk. Importen av tradisjonelle varer falt i samme periode, blant annet trukket ned av lav import av maskiner og utstyr, motoriserte kjøretøy og biler.

Tabell 3.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2017 priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert								
	2018 ¹	2019	18.1	18.2	18.3	18.4	19.1	19.2	19.3	19.4	20.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 500 206	1 522 201	372 593	377 698	376 565	379 088	381 615	382 200	383 629	382 237	368 297
Konsum i husholdninger	1 417 981	1 437 353	352 258	357 097	355 940	358 124	360 457	360 915	362 205	360 759	347 708
Varekonsum	640 205	640 576	159 975	162 540	160 701	161 110	162 033	162 186	161 383	160 655	158 501
Tjenestekonsum	701 524	720 203	173 801	175 342	176 692	176 998	178 870	179 686	181 026	182 318	173 162
Husholdningenes kjøp i utlandet	122 364	124 765	30 195	30 672	30 087	31 487	31 476	31 064	31 749	30 458	25 373
Utlendingers kjøp i Norge	-46 112	-48 190	-11 713	-11 457	-11 539	-11 470	-11 922	-12 021	-11 953	-12 671	-9 329
Konsum i ideelle organisasjoner	82 224	84 848	20 334	20 601	20 625	20 964	21 158	21 285	21 424	21 478	20 589
Konsum i offentlig forvaltning	801 937	815 871	200 153	200 407	200 660	200 804	201 800	203 352	204 693	206 026	207 825
Konsum i statsforvaltningen	392 673	399 263	98 167	98 151	98 316	98 060	98 718	99 475	100 195	100 892	103 134
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	346 289	351 493	86 561	86 532	86 708	86 509	86 987	87 586	88 219	88 723	91 079
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	46 385	47 770	11 606	11 619	11 608	11 551	11 732	11 890	11 977	12 169	12 055
Konsum i kommuneforvaltningen	409 264	416 608	101 986	102 256	102 344	102 744	103 082	103 877	104 498	105 134	104 691
Bruttoinvestering i fast realkapital	832 088	883 233	198 882	208 455	209 404	214 582	212 711	219 239	225 478	225 183	213 672
Utvinning og rørtransport	152 688	172 288	33 741	38 688	39 437	40 682	39 878	43 026	43 726	45 551	44 013
Utenriks sjøfart	763	3 058	486	17	-214	474	372	658	804	1 225	452
Fastlands-Norge	678 637	707 887	164 656	169 750	170 181	173 426	172 461	175 555	180 948	178 408	169 207
Næringer	303 888	320 838	72 017	76 817	75 670	78 986	78 614	78 207	81 740	81 974	78 071
Tjenester tilknyttet utvinning	5 966	8 682	1 250	1 613	1 338	1 750	1 909	2 256	2 163	2 344	1 835
Andre tjenester	183 409	186 831	44 044	45 794	45 539	47 847	46 854	46 023	47 249	46 566	45 863
Industri og bergverk	44 194	55 237	9 928	11 430	11 094	11 650	12 759	13 107	14 589	14 713	13 306
Annen vareproduksjon	70 318	70 088	16 796	17 979	17 698	17 739	17 092	16 821	17 739	18 351	17 066
Boliger (husholdninger)	187 929	186 205	48 414	46 436	46 163	46 901	47 006	47 126	46 906	45 137	42 913
Offentlig forvaltning	186 820	200 844	44 225	46 497	48 349	47 539	46 842	50 223	52 302	51 296	48 223
Bruttoinvestering i verdigjenstander	416	439	102	108	103	103	112	108	110	109	97
Lagerendring og statistiske avvik	110 952	102 398	34 290	27 099	25 143	28 902	29 808	29 852	25 719	20 172	23 752
Bruttoinvestering i alt	943 456	986 070	233 275	235 662	234 650	243 587	242 631	249 199	251 308	245 464	237 522
Innenlandsk sluttanvendelse	3 245 599	3 324 141	806 021	813 766	811 875	823 479	826 046	834 752	839 630	833 728	813 644
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	2 980 780	3 045 958	737 401	747 854	747 407	753 319	755 876	761 108	769 270	766 671	745 329
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	988 758	1 016 714	244 378	246 903	249 009	248 344	248 641	253 575	256 996	257 323	256 048
Eksport i alt	1 194 483	1 211 827	296 856	299 451	303 197	298 152	304 123	301 066	296 543	313 585	306 133
Tradisjonelle varer	388 242	407 109	96 036	96 428	97 311	100 891	103 779	101 566	101 359	102 860	99 724
Råolje og naturgass	437 789	419 079	109 360	108 966	112 172	107 735	105 442	102 107	97 791	114 182	109 198
Skip, plattformer og fly	10 991	11 316	3 674	3 623	2 832	863	2 876	4 450	2 531	1 459	2 578
Tjenester	357 461	374 324	87 787	90 434	90 882	88 664	92 026	92 943	94 863	95 084	94 633
Samlet sluttanvendelse	4 440 082	4 535 968	1 102 877	1 113 217	1 115 072	1 121 632	1 130 168	1 135 818	1 136 173	1 147 313	1 119 777
Import i alt	1 102 205	1 159 548	271 086	278 962	275 470	279 795	288 195	291 920	292 103	290 465	276 187
Tradisjonelle varer	652 115	689 268	160 722	163 916	164 052	167 069	175 967	174 742	172 514	169 724	166 914
Råolje og naturgass	19 101	20 932	4 854	5 064	4 375	4 398	4 102	4 085	5 953	6 408	5 930
Skip, plattformer og fly	35 739	34 029	8 378	10 504	8 067	8 790	6 696	9 992	9 139	8 203	6 710
Tjenester	395 250	415 319	97 131	99 479	98 976	99 538	101 431	103 101	104 497	106 130	96 632
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	3 337 877	3 376 421	831 791	834 255	839 602	841 837	841 973	843 897	844 070	856 848	843 590
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2 853 368	2 919 673	710 012	713 418	715 067	723 585	726 844	731 307	735 842	736 712	721 140
Oljevirkksomhet og utenriks sjøfart	484 509	456 747	121 779	120 836	124 535	118 251	115 129	112 591	108 228	120 136	122 450
Fastlands-Norge (basisverdi)	2 473 955	2 535 192	614 962	618 791	620 161	628 420	630 908	635 351	639 341	640 014	627 408
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 847 520	1 897 267	459 736	462 721	463 002	470 475	472 495	476 323	479 501	479 393	468 767
Industri og bergverk	217 915	224 947	54 412	54 883	55 340	56 275	56 382	57 221	57 203	57 288	56 407
Annen vareproduksjon	330 307	336 888	83 488	82 208	80 943	84 583	83 454	84 782	85 750	84 598	83 629
Tjenester inkl. boligjenester	1 299 299	1 335 432	321 837	325 631	326 719	329 617	332 660	334 320	336 548	337 508	328 730
Offentlig forvaltning	626 435	637 925	155 225	156 069	157 159	157 945	158 413	159 028	159 841	160 620	158 641
Produktavgifter og -subsider	379 413	384 481	95 050	94 628	94 906	95 165	95 935	95 955	96 501	96 698	93 733

¹ Tall fra og med 2018 er foreløpige.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2017-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert								
	2018 ¹	2019	18.1	18.2	18.3	18.4	19.1	19.2	19.3	19.4	20.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,9	1,5	-0,2	1,4	-0,3	0,7	0,7	0,2	0,4	-0,4	-3,6
Konsum i husholdninger	1,8	1,4	-0,3	1,4	-0,3	0,6	0,7	0,1	0,4	-0,4	-3,6
Varekonsum	0,7	0,1	-1,6	1,6	-1,1	0,3	0,6	0,1	-0,5	-0,5	-1,3
Tjenestekonsum	2,3	2,7	0,6	0,9	0,8	0,2	1,1	0,5	0,7	0,7	-5,0
Husholdningenes kjøp i utlandet	4,2	2,0	2,5	1,6	-1,9	4,7	0,0	-1,3	2,2	-4,1	-16,7
Utlendingers kjøp i Norge	0,3	4,5	0,9	-2,2	0,7	-0,6	3,9	0,8	-0,6	6,0	-26,4
Konsum i ideelle organisasjoner	4,1	3,2	1,8	1,3	0,1	1,6	0,9	0,6	0,7	0,3	-4,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,4	1,7	-0,3	0,1	0,1	0,1	0,5	0,8	0,7	0,7	0,9
Konsum i statsforvaltningen	0,8	1,7	-0,7	0,0	0,2	-0,3	0,7	0,8	0,7	0,7	2,2
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,8	1,5	-0,9	0,0	0,2	-0,2	0,6	0,7	0,7	0,6	2,7
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	1,3	3,0	0,4	0,1	-0,1	-0,5	1,6	1,3	0,7	1,6	-0,9
Konsum i kommuneforvaltningen	1,9	1,8	0,2	0,3	0,1	0,4	0,3	0,8	0,6	0,6	-0,4
Bruttoinvestering i fast realkapital	2,8	6,1	-2,4	4,8	0,5	2,5	-0,9	3,1	2,8	-0,1	-5,1
Utvinning og rørtransport	1,9	12,8	-12,0	14,7	1,9	3,2	-2,0	7,9	1,6	4,2	-3,4
Utenriks sjøfart	-19,1	300,6	56,7	-96,6	..	-321,6	-21,6	77,0	22,1	52,4	-63,1
Fastlands-Norge	3,0	4,3	-0,2	3,1	0,3	1,9	-0,6	1,8	3,1	-1,4	-5,2
Næringer	6,8	5,6	0,2	6,7	-1,5	4,4	-0,5	-0,5	4,5	0,3	-4,8
Tjenester tilknyttet utvinning	40,7	45,5	-15,0	29,1	-17,1	30,8	9,1	18,2	-4,1	8,4	-21,7
Andre tjenester	3,7	1,9	-0,9	4,0	-0,6	5,1	-2,1	-1,8	2,7	-1,4	-1,5
Industri og bergverk	16,7	25,0	-0,6	15,1	-2,9	5,0	9,5	2,7	11,3	0,9	-9,6
Annen vareproduksjon	7,3	-0,3	5,1	7,0	-1,6	0,2	-3,6	-1,6	5,5	3,5	-7,0
Boliger (husholdninger)	-6,2	-0,9	0,1	-4,1	-0,6	1,6	0,2	0,3	-0,5	-3,8	-4,9
Offentlig forvaltning	7,5	7,5	-1,3	5,1	4,0	-1,7	-1,5	7,2	4,1	-1,9	-6,0
Bruttoinvestering i verdigjenstander	7,2	5,6	-13,9	5,6	-4,7	0,2	8,9	-3,7	1,9	-1,0	-10,6
Lagerendring og statistiske avvik	3,2	-7,7	10,1	-21,0	-7,2	15,0	3,1	0,1	-13,8	-21,6	17,7
Bruttoinvestering i alt	2,9	4,5	-0,7	1,0	-0,4	3,8	-0,4	2,7	0,8	-2,3	-3,2
Innenlandsk sluttanvendelse	2,1	2,4	-0,3	1,0	-0,2	1,4	0,3	1,1	0,6	-0,7	-2,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	2,0	2,2	-0,2	1,4	-0,1	0,8	0,3	0,7	1,1	-0,3	-2,8
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	2,5	2,8	-0,5	1,0	0,9	-0,3	0,1	2,0	1,3	0,1	-0,5
Eksport i alt	-0,2	1,5	0,1	0,9	1,3	-1,7	2,0	-1,0	-1,5	5,7	-2,4
Tradisjonelle varer	2,0	4,9	-1,6	0,4	0,9	3,7	2,9	-2,1	-0,2	1,5	-3,0
Råolje og naturgass	-4,8	-4,3	-1,2	-0,4	2,9	-4,0	-2,1	-3,2	-4,2	16,8	-4,4
Skip, plattformer og fly	-38,2	3,0	70,8	-1,4	-21,8	-69,5	233,3	54,7	-43,1	-42,3	76,7
Tjenester	5,4	4,7	1,9	3,0	0,5	-2,4	3,8	1,0	2,1	0,2	-0,5
Samlet sluttanvendelse	1,4	2,2	-0,2	0,9	0,2	0,6	0,8	0,5	0,0	1,0	-2,4
Import i alt	1,9	5,2	-2,2	2,9	-1,3	1,6	3,0	1,3	0,1	-0,6	-4,9
Tradisjonelle varer	3,2	5,7	-2,5	2,0	0,1	1,8	5,3	-0,7	-1,3	-1,6	-1,7
Råolje og naturgass	39,0	9,6	26,7	4,3	-13,6	0,5	-6,7	-0,4	45,7	7,6	-7,4
Skip, plattformer og fly	-19,3	-4,8	-4,7	25,4	-23,2	9,0	-23,8	49,2	-8,5	-10,2	-18,2
Tjenester	0,9	5,1	-2,6	2,4	-0,5	0,6	1,9	1,6	1,4	1,6	-8,9
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	1,3	1,2	0,4	0,3	0,6	0,3	0,0	0,2	0,0	1,5	-1,5
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,2	2,3	0,6	0,5	0,2	1,2	0,5	0,6	0,6	0,1	-2,1
Oljevirkksomhet og utenriks sjøfart	-3,7	-5,7	-0,8	-0,8	3,1	-5,0	-2,6	-2,2	-3,9	11,0	1,9
Fastlands-Norge (basisverdi)	2,4	2,5	0,6	0,6	0,2	1,3	0,4	0,7	0,6	0,1	-2,0
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2,3	2,7	0,6	0,6	0,1	1,6	0,4	0,8	0,7	0,0	-2,2
Industri og bergverk	0,8	3,2	-0,3	0,9	0,8	1,7	0,2	1,5	0,0	0,1	-1,5
Annen vareproduksjon	2,0	2,0	1,3	-1,5	-1,5	4,5	-1,3	1,6	1,1	-1,3	-1,1
Tjenester inkl. boligjenester	2,6	2,8	0,5	1,2	0,3	0,9	0,9	0,5	0,7	0,3	-2,6
Offentlig forvaltning	2,6	1,8	0,8	0,5	0,7	0,5	0,3	0,4	0,5	0,5	-1,2
Produktavgifter og -subsidier	1,0	1,3	0,9	-0,4	0,3	0,3	0,8	0,0	0,6	0,2	-3,1

¹ Tall fra og med 2018 er foreløpige.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2017=100

	Ujustert		Sesongjustert								
	2018 ¹	2019	18.1	18.2	18.3	18.4	19.1	19.2	19.3	19.4	20.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	102,2	104,5	101,0	101,8	102,6	103,2	103,8	104,2	104,5	105,3	105,4
Konsum i offentlig forvaltning	103,1	106,2	102,1	102,8	103,3	104,2	105,3	105,7	106,7	107,2	109,2
Bruttoinvestering i fast kapital	102,3	104,9	101,4	101,8	102,7	103,3	103,8	104,8	105,2	105,8	106,4
Fastlands-Norge	102,7	105,2	101,6	102,4	103,3	103,6	104,4	105,0	105,4	106,0	106,5
Innenlandsk sluttanvendelse	102,5	104,9	101,4	102,3	103,2	103,2	104,2	104,2	105,0	105,9	106,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	102,6	105,1	101,5	102,2	102,9	103,6	104,3	104,8	105,3	106,0	106,7
Eksport i alt	113,6	108,2	108,7	112,6	117,5	115,3	110,1	108,8	106,3	107,4	103,6
Tradisjonelle varer	105,9	106,2	103,7	106,1	106,4	106,5	104,8	106,4	105,3	107,5	108,4
Samlet sluttanvendelse	105,5	105,8	103,3	105,1	107,1	106,4	105,8	105,4	105,3	106,3	106,0
Import i alt	104,5	107,7	103,2	104,3	105,3	105,2	105,9	107,1	108,3	109,5	109,6
Tradisjonelle varer	104,5	107,1	102,9	104,3	105,5	105,4	105,5	106,8	107,5	108,6	109,3
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	105,8	105,1	103,4	105,3	107,7	106,8	105,8	104,8	104,3	105,2	104,8
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	101,9	104,1	100,9	101,4	102,0	103,1	103,3	103,7	104,3	104,9	106,0

¹ Tall fra og med 2018 er foreløpige.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert								
	2018 ¹	2019	18.1	18.2	18.3	18.4	19.1	19.2	19.3	19.4	20.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,2	2,3	0,3	0,7	0,8	0,6	0,5	0,4	0,3	0,8	0,1
Konsum i offentlig forvaltning	3,1	3,0	1,4	0,7	0,4	1,0	1,1	0,3	1,0	0,5	1,8
Bruttoinvestering i fast kapital	2,3	2,5	1,3	0,4	0,9	0,6	0,4	1,0	0,4	0,6	0,5
Fastlands-Norge	2,7	2,4	0,7	0,7	0,9	0,3	0,8	0,6	0,4	0,5	0,5
Innenlandsk sluttanvendelse	2,5	2,4	0,6	0,9	0,9	0,0	1,0	0,0	0,8	0,9	1,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,6	2,5	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7	0,4	0,5	0,7	0,7
Eksport i alt	13,6	-4,8	5,6	3,6	4,4	-1,9	-4,5	-1,2	-2,3	1,0	-3,5
Tradisjonelle varer	5,9	0,3	2,5	2,3	0,3	0,2	-1,6	1,6	-1,0	2,1	0,8
Samlet sluttanvendelse	5,5	0,3	1,9	1,7	2,0	-0,7	-0,6	-0,4	-0,1	0,9	-0,3
Import i alt	4,5	3,1	1,7	1,1	1,0	-0,1	0,7	1,1	1,2	1,1	0,1
Tradisjonelle varer	4,5	2,5	1,6	1,4	1,1	-0,1	0,1	1,3	0,6	1,0	0,7
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	5,8	-0,6	2,0	1,9	2,3	-0,8	-1,0	-0,9	-0,5	0,9	-0,4
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	1,9	2,2	0,6	0,5	0,6	1,1	0,2	0,3	0,6	0,5	1,1

¹ Tall fra og med 2018 er foreløpige.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Måned. Sesongjustert. Faste 2017-priser. Prosentvis volumendring fra foregående periode

	Sep. 2019	Okt. 2019	Nov. 2019	Des. 2019	Jan. 2020	Feb. 2020	Mar. 2020	Apr. 2020
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	-0,4	-0,3	0,5	-1,2	0,4	1,0	-13,7	-6,7
Konsum i husholdninger	-0,3	-0,4	0,6	-1,3	0,5	0,9	-13,7	-6,4
Varekonsum	0,4	-1,2	1,2	-2,4	0,3	1,9	-4,2	2,5
Tjenestekonsum	-0,2	0,7	0,3	0,0	0,0	0,0	-15,7	-12,4
Husholdningenes kjøp i utlandet	-3,2	-0,9	-1,3	-0,2	3,1	0,2	-67,8	-88,7
Utlendingers kjøp i Norge	2,1	3,8	-0,7	6,2	-2,5	-2,8	-56,0	-78,9
Konsum i ideelle organisasjoner	-1,9	1,1	0,2	1,0	-1,4	1,6	-13,2	-12,8
Konsum i offentlig forvaltning	0,2	0,1	0,4	0,3	1,8	-0,1	-3,8	-3,3
Konsum i statsforvaltningen	0,1	0,1	0,9	0,0	2,9	-0,2	-3,0	-2,7
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,1	0,0	0,9	0,1	3,5	-0,3	-3,4	-3,4
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	0,2	1,2	0,6	-0,3	-1,3	0,5	0,0	1,9
Konsum i kommuneforvaltningen	0,4	0,2	-0,1	0,5	0,8	0,0	-4,7	-3,9
Bruttoinvestering i fast realkapital	1,6	0,7	-2,9	0,6	-4,8	0,8	-1,7	-0,3
Utvinning og rørtransport (bruttoinvestering)	-3,1	6,2	-0,2	-0,1	-2,0	-2,8	2,1	-2,8
Utenriks sjøfart (bruttoinvestering)	-50,6	271,5	-72,2	-81,7	79,6	280,8	-85,3	708,4
Fastlands-Norge (bruttoinvestering)	3,2	-1,7	-2,5	1,1	-5,6	1,4	-2,1	-0,2
Næringer (bruttoinvestering)	0,9	1,8	-3,3	3,2	-6,5	2,3	-4,1	-3,0
Tjenester tilknyttet utvinning (bruttoinvestering)	-1,6	9,1	-1,1	1,8	-22,5	0,1	0,3	-8,7
Andre tjenester (bruttoinvestering)	2,1	1,6	-4,6	-1,9	2,1	0,8	-3,2	-8,6
Industri og bergverk (bruttoinvestering)	-0,4	0,7	-0,7	1,9	-15,4	2,8	-0,6	-2,3
Annen vareproduksjon (bruttoinvestering)	-0,6	2,2	-2,1	18,3	-17,3	6,4	-9,2	12,7
Boliger (husholdninger) (bruttoinvestering)	-1,1	-0,7	-2,1	-2,7	-3,7	1,3	1,3	-1,3
Offentlig forvaltning (bruttoinvestering)	10,8	-7,7	-1,6	1,3	-5,8	0,0	-2,0	5,3
Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	4,1	3,0	-7,1	0,6	9,1	-1,0	-47,7	-81,1
Lagerendring og statistiske avvik	-17,3	18,1	-53,1	99,1	24,9	-13,5	-53,1	-37,2
Bruttoinvestering i alt	-0,4	2,2	-8,0	5,7	-1,9	-0,9	-7,2	-2,3
Innenlandsk sluttanvendelse	-0,2	0,5	-2,1	1,2	0,1	0,2	-9,3	-4,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	0,6	-0,5	-0,2	-0,2	-0,6	0,8	-8,4	-4,2
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	2,3	-1,5	0,0	0,5	0,3	-0,1	-3,5	-1,7
Eksport i alt	2,3	-0,1	7,2	0,1	-4,1	1,5	-1,5	-6,0
Tradisjonelle varer (eksport)	1,0	-0,9	0,8	0,6	-4,0	1,7	-2,3	-4,3
Råolje og naturgass (eksport)	0,1	6,3	18,8	0,0	-11,3	5,5	1,1	-4,4
Skip, plattformer og fly (eksport)	..	-83,1	109,3	-44,6	201,2	-90,1	738,6	-86,2
Tjenester (eksport)	0,1	-0,5	0,6	0,8	2,2	0,2	-6,3	-7,4
Samlet sluttanvendelse	0,4	0,4	0,4	0,9	-1,1	0,5	-7,2	-5,0
Import i alt	3,2	-2,9	-0,7	2,7	-2,7	-0,1	-11,8	-8,2
Tradisjonelle varer (import)	0,9	-2,3	-0,9	2,6	-0,9	-1,0	-4,5	-6,7
Råolje og naturgass (import)	-3,4	-27,5	86,7	9,8	-13,8	-12,0	-23,8	4,4
Skip, plattformer og fly (import)	155,1	-36,1	-36,2	30,2	-22,3	33,3	-12,0	-29,9
Tjenester (import)	-1,4	2,5	-0,3	0,9	-3,3	0,2	-23,0	-10,0
Bruttonasjonalprodukt, markedsverdi ¹	-0,5	1,5	0,7	0,2	-0,5	0,7	-5,7	-4,0
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge, markedsverdi ¹	0,0	0,2	0,1	-0,3	0,1	0,4	-6,9	-4,7
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart ²	-4,4	10,6	4,8	3,7	-4,6	2,4	2,0	0,2
Bruttoprodukt Fastlands-Norge, basisverdi	-0,1	0,2	0,2	-0,4	0,4	0,2	-6,7	-5,0
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning (bruttoprodukt)	-0,2	0,3	0,2	-0,7	0,3	0,4	-6,9	-5,5
Industri og bergverk (bruttoprodukt)	-0,9	1,0	-0,1	0,4	-0,6	0,1	-3,7	-3,3
Annen vareproduksjon (bruttoprodukt)	-0,9	0,8	-0,1	-4,1	2,6	1,2	-5,0	-0,5
Tjenester inkl. boligjenester (bruttoprodukt)	0,1	0,1	0,3	0,0	-0,1	0,2	-8,0	-7,2
Offentlig forvaltning (bruttoprodukt)	0,1	0,0	0,3	0,3	0,7	-0,2	-6,2	-3,7
Produktavgifter og -subsidier	0,9	0,1	-0,7	0,4	-1,4	1,6	-8,3	-2,6

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.² Omfatter utvinning av råolje og naturgass, rørtransport og utenriks sjøfart.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.6. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2010-2023. Regnskap og prognoser¹

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	Prognoser			
											2020	2021	2022	2023
Realøkonomi														
Konsum i husholdninger mv	3,8	2,4	3,5	2,8	2,1	2,7	1,1	2,2	1,9	1,5	-6,0	6,6	4,4	2,3
Konsum i offentlig forvaltning	2,2	1,1	1,5	1,0	2,7	2,4	2,3	1,9	1,4	1,7	3,3	2,0	1,9	1,7
Bruttoinvestering i fast realkapital	-6,4	7,5	7,5	6,3	-0,3	-4,0	3,9	2,6	2,8	6,1	-7,6	-0,1	1,1	0,5
Utvinning og rørtransport	-8,0	11,4	14,6	19,0	-1,8	-12,2	-16,0	-5,4	1,9	12,8	-3,5	-10,5	-1,5	-4,0
Bruttoinvestering Fastlands-Norge	-6,4	5,0	7,4	2,9	0,4	-0,2	9,0	6,8	3,0	4,3	-9,2	2,3	1,7	1,5
Næringer	-9,2	1,1	10,5	-3,2	-0,7	-2,8	12,6	9,2	6,8	5,6	-16,3	3,3	1,7	2,5
Bolig	-1,6	17,0	10,9	5,3	-1,4	3,2	6,6	7,3	-6,2	-0,9	-9,7	-1,4	3,0	2,6
Offentlig forvaltning	-5,3	1,1	-1,8	11,8	4,5	0,2	6,4	2,6	7,5	7,5	2,7	4,2	0,8	-0,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	1,2	2,5	3,7	2,3	1,9	2,0	3,1	3,1	2,0	2,2	-4,2	4,3	3,1	2,0
Eksport	0,6	-0,8	1,7	-1,8	3,4	4,3	1,1	1,7	-0,2	1,5	-4,7	3,8	5,7	3,5
Eksport av tradisjonelle varer	3,3	-0,1	-0,2	1,3	3,1	6,9	-8,6	1,7	2,0	4,9	-5,8	2,1	4,5	4,9
Eksport av råolje og naturgass	-6,9	-5,6	0,5	-5,5	2,7	2,1	4,9	5,1	-4,8	-4,3	2,8	6,9	6,6	2,2
Import	8,4	3,9	2,9	5,0	2,0	1,9	2,7	1,9	1,9	5,2	-10,7	2,8	3,6	2,6
Import av tradisjonelle varer	9,2	4,6	2,2	1,8	1,9	2,8	-0,2	3,8	3,2	5,7	-8,6	1,4	3,1	2,5
Bruttonasjonalprodukt	0,7	1,0	2,7	1,0	2,0	2,0	1,1	2,3	1,3	1,2	-2,9	4,3	3,6	2,0
BNP Fastlands-Norge	1,9	1,9	3,7	2,3	2,2	1,4	0,9	2,0	2,2	2,3	-3,9	4,3	3,2	2,1
BNP Industri og bergverk	2,1	1,7	2,0	3,3	2,8	-4,6	-4,2	0,0	0,8	3,2	-4,2	3,2	4,1	0,4
Arbeidsmarked														
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	0,2	1,7	1,7	0,4	1,4	0,7	0,6	0,3	1,8	1,8	-1,4	2,1	1,1	0,0
Sysselsatte personer	-0,3	1,4	2,0	1,1	1,0	0,5	0,3	1,2	1,6	1,6	-1,5	0,8	1,4	1,0
Arbeidsstyrke	0,6	1,3	1,5	1,2	0,7	1,5	0,2	-0,2	1,4	1,0	0,1	0,0	1,1	0,9
Yrkesandel (nivå)	71,7	71,5	71,4	71,2	70,7	71,0	70,4	69,7	70,2	70,5	70,2	70,0	70,5	70,8
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,8	3,4	3,3	3,8	3,6	4,5	4,7	4,2	3,8	3,7	5,1	4,5	4,3	4,1
Priser og lønninger														
Årslønn	3,7	4,2	4,0	3,9	3,1	2,8	1,8	2,3	2,8	3,5	2,2	2,0	3,5	3,4
Konsumprisindeksen (KPI)	2,5	1,2	0,8	2,1	2,0	2,1	3,6	1,8	2,7	2,2	1,2	3,2	1,9	2,1
KPI-JAE ³	1,4	0,9	1,2	1,6	2,4	2,7	3,0	1,4	1,6	2,2	2,6	2,2	1,9	2,1
Eksportpris tradisjonelle varer	4,5	5,8	-1,9	2,7	3,4	2,0	4,0	5,2	5,9	0,3	0,8	2,2	2,4	2,0
Importpris tradisjonelle varer	0,0	4,0	0,3	1,4	4,3	4,6	1,7	3,5	4,5	2,5	2,9	2,1	2,1	2,1
Boligpris	8,2	8,0	6,8	4,0	2,7	6,1	7,0	5,0	1,4	2,5	-1,0	1,0	3,6	2,9
Inntekter, renter og valuta														
Husholdningenes disponible realinntekt	2,8	4,3	4,4	4,0	2,3	5,4	-1,6	2,0	1,5	3,0	0,3	1,1	2,0	1,6
Husholdningenes sparerate (nivå)	3,8	5,9	6,9	7,2	7,7	9,8	6,9	6,6	5,9	8,0	12,5	7,4	5,5	5,0
Pengemarkedsrente (nivå)	2,5	2,9	2,2	1,8	1,7	1,3	1,1	0,9	1,1	1,6	0,7	0,3	0,5	0,9
Utlånsrente, rammelån (nivå) ⁴	3,4	3,6	3,9	4,0	3,9	3,2	2,6	2,6	2,7	3,0	2,4	1,9	2,0	2,3
Realrente etter skatt (nivå)	0,1	1,3	2,1	0,8	0,8	0,1	-1,6	0,1	-0,7	0,2	0,7	-1,6	-0,3	-0,3
Importveid kronekurs (44 land) ⁵	-3,7	-2,4	-1,2	2,2	5,3	10,5	1,8	-0,8	0,1	2,9	7,8	-0,2	0,0	0,0
NOK per euro (nivå)	8,01	7,79	7,47	7,81	8,35	8,95	9,29	9,33	9,60	9,85	10,76	10,79	10,79	10,79
Utenriksøkonomi														
Driftsbalansen (milliarder kr) ⁶	281	346	374	317	341	250	138	152	252	140	142	166	229	272
Driftsbalansen i prosent av BNP	10,8	12,4	12,6	10,3	10,8	8,0	4,5	4,6	7,1	3,9	4,2	4,6	5,9	6,7
Utlandet														
Eksportmarkedsindikator	11,1	6,1	1,1	1,9	4,8	5,3	3,9	5,5	3,5	2,4	-13,0	9,1	6,4	4,0
Konsumpris euro-området	1,6	2,7	2,5	1,4	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	0,9	1,5	1,8
Pengemarkedsrente, euro (nivå)	0,8	1,4	0,6	0,2	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,6	-0,6	-0,3	0,0
Råoljepris i dollar (nivå) ⁷	80	111	112	109	100	53	45	55	72	64	39	45	48	51
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	485	622	650	639	627	431	379	452	583	564	375	436	464	490

¹ Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer.⁴ Gjennomsnitt for året. Utlånsrente, rammelån med pant i bolig.⁵ Positivt fortegn innebærer depresiering.⁶ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Informasjon t.o.m. 3. juni 2020 er benyttet.